

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2015

STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO

V roku 2015 bolo uverejnených v Zbierke zákonov Slovenskej republiky 8 zákonov, 2 nariadenia vlády SR, 10 vyhlášok Ministerstva životného prostredia SR a 1 výnos Ministerstva životného prostredia SR.

- Zákon č. 71/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení zákona č. 180/2013 Z. z.
- Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 262/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony
- Zákon č. 263/2015 Z. z. o pôsobnosti pre oblasť prístupu ku genetickým zdrojom a využívania prínosov vyplývajúcich z ich používania
- Zákon č. 348/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 286/2009 Z. z. o fluórovaných skleníkových plynoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 350/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 362/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 3/2010 Z. z. o národnej infraštruktúre pre priestorové informácie
- Nariadenie vlády SR č. 145/2015 Z. z., ktorým sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Záhorske Pomoravie
- Nariadenie vlády SR č. 167/2015 Z. z. o environmentálnych normách kvality v oblasti vodnej politiky
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 22/2015 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 51/2008 Z. z., ktorou sa vykonáva geologický zákon v znení vyhlášky č. 340/2010 Z. z.
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 33/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 198/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 366/2015 Z. z. o evidenčnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 367/2015 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 228/2014 Z. z., ktorou sa ustanovujú požiadavky na kvalitu palív a vedenie prevádzkovej evidencie o palivách
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 370/2015 Z. z. o sadzbách pre výpočet príspevkov do Recyklačného fondu, o zozname výrobkov, materiálov a zariadení, za ktoré sa platí príspevok do Recyklačného fondu, a o podrobnostiach o obsahu žiadosti o poskytnutie prostriedkov z Recyklačného fondu
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 372/2015 Z. z. o skládkovaní odpadov a dočasnom uskladnení kovovej ortuťi
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 373/2015 Z. z. o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov
- Výnos Ministerstva životného prostredia SR z 9. septembra 2015 č. 1/2015 o jednotných metódach analytickej kontroly odpadov (Oznámenie Ministerstva životného prostredia SR č. 368/2015 Z. z.).

MANAŽMENT POUŽÍVANIA GENETICKÝCH TECHNOLÓGIÍ A GMO

SR má prijatý systém právnej ochrany v oblasti používania genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov, plne kompatibilný s predpismi ES. Používanie genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov podlieha prísnemu procesu posúdenia a schválenia tak, aby riziko bolo minimálne.

POUŽÍVANIE GENETICKÝCH TECHNOLÓGIÍ A GENETICKY MODIFIKOVANÝCH ORGANIZMOV

Používanie genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov (GMO) je v podmienkach SR upravené:

- zákonom č. 151/2002 Z. z. o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov v znení neskorších predpisov, ktorý bol v roku 2012 novelizovaný zákonom č. 448/2012, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 151/2002 Z. z. o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov v znení neskorších predpisov a o doplnení zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 399/2005 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 151/2002 Z. z. o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov v znení neskorších predpisov v znení vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 312/2008 Z. z. a č. 86/2013 Z. z., ktorými sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia č. 399/2005 Z. z.

Podľa uvedeného zákona je možné používať genetické technológie a geneticky modifikované organizmy nasledovnými spôsobmi:

- **v uzavretých priestoroch,**
- **zámerným uvoľnením, a to:**
 - zavádzaním do životného prostredia,
 - uvedením na trh.

Používanie genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov v uzavretých priestoroch

Uzavretými priestormi sú laboratória, skleníky, pestovateľské miestnosti a iné uzavreté miestnosti, v ktorých sú GMO umiestnené a v ktorých sa používajú genetické technológie. Spoločným znakom týchto priestorov je, že použitím ochranných opatrení znemožňujú únik GMO a tým zabraňujú kontaktu s obyvateľstvom a životným prostredím.

Plánované používanie genetických technológií a GMO v uzavretých priestoroch sa zatrieduje do štyroch rizikových tried (RT):

- RT 1 predstavuje žiadne alebo len zanedbateľné riziko
- RT 2 malé riziko
- RT 3 stredne veľké riziko
- RT 4 veľké riziko.

Na základe prijatých žiadostí a ohlásení MŽP SR v roku 2015 vydalo osemnástim uzavretým priestorom súhlas na ich prvé použitie a nemalo námietky voči začatiu 16 činností zatriedených do RT 2. Na účely vedenia evidencie boli na MŽP SR od používateľov doručené ohlásenia o GMO a geneticky modifikovaných mikroorganizmoch, s ktorými vykonávali činnosti zatriedené do RT 1. Celkom používatelia ohlásili za prvý polrok 2015 používanie GMO a geneticky modifikovaných mikroorganizmov v RT 1 v 539 prípadoch a za druhý polrok v 616 prípadoch.

Žiadosť o vydanie súhlasu na začatie činnosti zatriedenej do RT 3 a RT 4 nebola na MŽP SR v roku 2015 doručená.

Zámerné uvoľňovanie

Zámerné uvoľňovanie je cieľené zavádzanie GMO alebo kombinácie GMO bez použitia ochranných opatrení do životného prostredia (pokusy) podľa časti B smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2001/18/ES alebo ich sprístupňovanie tretím osobám v podobe výrobkov na trh podľa časti C tejto smernice.

MŽP SR v roku 2015 nevydalo súhlas na zámerné uvoľnenie geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia.

Tabuľka 054 | Zoznam používateľov genetických technológií a GMO v uzavretých priestoroch

Používatelia
Výskumné ústavy
Chemický ústav SAV, Bratislava
Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum, Lužianky (Výskumný ústav rastlinnej výroby, Výskumný ústav živočíšnej výroby)
Neuroimunologický ústav SAV, Bratislava
Ústav biochémie a genetiky živočíchov SAV, Ivanka pri Dunaji
Biomedicínske centrum SAV (Ústav experimentálnej endokrinológie, Ústav experimentálnej onkológie, Virologický ústav), Bratislava
Ústav fyziológie hospodárskych zvierat SAV, Košice
Ústav genetiky a biotechnológií rastlín SAV, Nitra
Ústav molekulárnej biológie SAV, Bratislava
Ústav molekulárnej fyziológie a genetiky SAV, Bratislava
Ústav normálnej a patologickej fyziológie SAV, Bratislava
Ústav zoológie SAV, Bratislava
Výskumný a šľachtiteľský ústav zemiakársky, a. s., Veľká Lomnica
Botanický ústav SAV, Bratislava
Univerzity
Slovenská technická univerzita, Bratislava
Slovenská zdravotnícka univerzita, Bratislava
Univerzita Komenského, Bratislava (Prírodovedecká fakulta, Lekárska fakulta)
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie, Košice
Slovenská poľnohospodárska univerzita, Nitra
Podnikateľské subjekty
Biotika, a. s., Slovenska Ľupča
Evonik – Fermas, s. r. o., Slovenska Ľupča
DB Biotech, spol. s. r. o., Košice

Zdroj: MŽP SR

KOMISIA PRE BIOLOGICKÚ BEZPEČNOSŤ A JEJ ZBOR EXPERTOV

Odborným poradným orgánom MŽP SR v oblasti biologickej bezpečnosti je Komisia pre biologickú bezpečnosť a jej zbor expertov. Komisia má 14 stálych členov a 17 expertov, ktorí pochádzajú zo širokého spektra odborníkov z vedeckých a iných odborných kruhov, štátnych úradníkov menovaných za jednotlivé zainteresované rezorty, zástupcov verejnosti z radov používateľov a občanov.

V roku 2015 sa komisia vyjadrila k návrhom na vydanie súhlasov na prvé použitie uzavretých priestorov a k ohláseniam začatia činnosti v uzavretých priestoroch celkom trikrát.

POSUDZOVANIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Účelom zákona je najmä

- a) včasne a účinne zabezpečiť vysokú úroveň ochrany životného prostredia a prispieť k integrácii environmentálnych aspektov do prípravy a schvaľovania strategických dokumentov so zreteľom na podporu trvalo udržateľného rozvoja,
- b) zistiť, opísať a vyhodnotiť priame a nepriame vplyvy navrhovaného strategického dokumentu a navrhovanej činnosti na životné prostredie,
- c) objasniť a porovnať výhody a nevýhody návrhu strategického dokumentu a navrhovanej činnosti

vrátane ich variantov, a to aj v porovnaní s nulovým variantom,

- d) určiť opatrenia, ktoré zabránia znečisťovaniu životného prostredia, zmiernia znečisťovanie životného prostredia alebo zabránia poškodzovaniu životného prostredia,
- e) získať odborný podklad na schválenie strategického dokumentu a na vydanie rozhodnutia o povolení činnosti podľa osobitných predpisov.

Zákon č. 24/2006 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Tabuľka 055 I Prehľad posudzovaných strategických dokumentov a navrhovaných činností podľa kompetencií príslušných orgánov (2015)

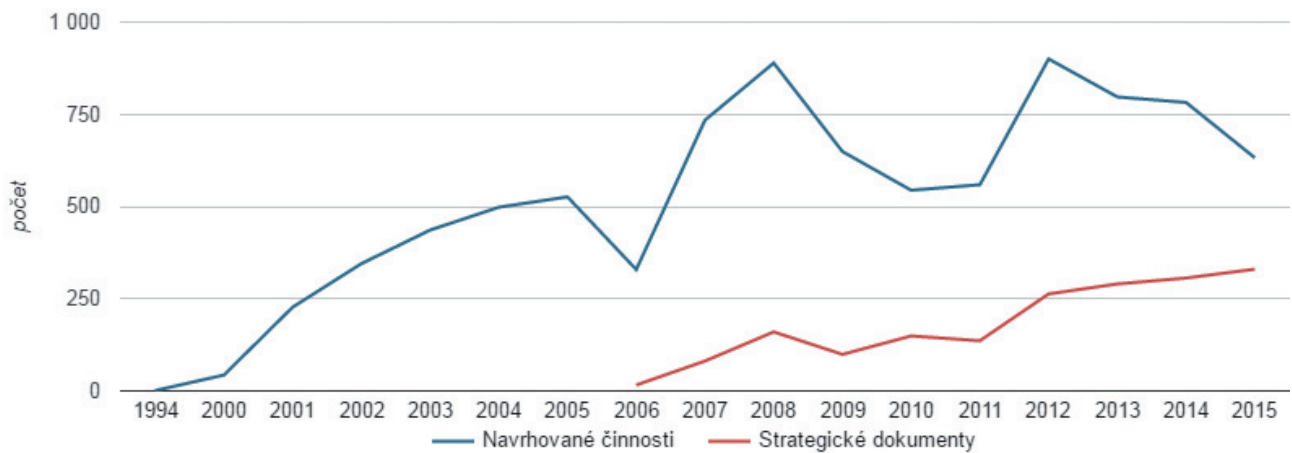
	Ministerstvo životného prostredia SR	Okresný úrad
Počet posudzovaných stavieb a činností - EIA	184	706
Počet vydaných záverečných stanovísk - EIA	50	312
Počet vyjadrení o zmene činnosti - EIA	1	16
Počet rozhodnutí o zmene - EIA	108	145
Počet posudzovaných návrhov strategických dokumentov - SEA	18	495
Počet vydaných záverečných stanovísk a rozhodnutí - SEA	15	315

Zdroj: MŽP SR

Významné strategické dokumenty, posudzované v roku 2015, boli najmä z oblasti vodného hospodárstva - Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR, Plán manažmentu povodňového rizika v čiastkových povodiach SR, Vodný plán

Slovenska, Aktualizácia koncepcie využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030. Významným strategickým dokumentom bol aj Program odpadového hospodárstva SR na roky 2016 – 2020.

Graf 163 | Počet ukončených posudzovaní v SR

Zdroj: MŽP SR

INTEGROVANÁ PREVENCIA A KONTROLA ZNEČIŠŤOVANIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania je súbor opatrení zameraných na prevenciu znečisťovania životného prostredia, na znižovanie emisií do ovzdušia, vody a pôdy, na obmedzenie vzniku odpadu a na zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadu s cieľom dosiahnuť vysokú celkovú úroveň ochrany životného prostredia.

Najlepšia dostupná technika (BAT) je najúčinnější a najpokrokovejší stav rozvoja činností, technológií a spôsobov ich prevádzkovania, ktorý preukazuje praktickú vhodnosť určitej techniky, najmä z hľadiska určovania emisných limitov sledujúcich predchádzanie vzniku emisií v prevádzke s cieľom prevencie, a ak to nie je možné, aspoň zníženie emisií a vplyvu na životné prostredie...

Zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia je riešená **zákonom č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov** v znení neskorších predpisov (zákon o IPKZ). Činnosti, na ktoré sa vzťahuje vydanie integrovaného povolenia, sú uvedené v prílohe č. 1 tohto zákona. Medzi takéto priemyselné činnosti patria napríklad energetika, výroba a spracovanie kovov, priemysel spracovania nerastov, chemický priemysel, nakladanie s odpadmi, ako aj výroba buničiny, papiera alebo lepenky, in-

tenzivný chov hydiny a prevádzka bitúnkov. Zákon o IPKZ bol v roku 2015 novelizovaný zákonom č. 262/2015 Z. z. Vykonávacím predpisom k zákonu o IPKZ je **vyhláška MŽP SR č. 11/2016 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov** v znení neskorších predpisov, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2016.

V roku 2015 bolo vydaných celkovo 494 integrovaných povolení.

Tabuľka 056 | Prehľad počtu vydaných povolení IPKZ v rokoch 2005 - 2015

	Energetika	Výroba a spracovanie kovov	Spracovanie nerastov	Chemický priemysel	Nakladanie s odpadmi	Ostatné prevádzky	Bez kategórie/ Stavebné povolenie	Spolu
2005	17	18	14	17	43	24		133
2006	28	29	34	26	45	77		240¹⁾
2007	42	54	48	45	69	122	68	450²⁾
2008	67	72	84	41	111	97	120	592
2009	72	68	69	70	94	82	163	618
2010	57	55	69	45	68	84	159	537
2011	82	59	43	55	81	74	179	573
2012	69	46	50	69	85	66	187	572
2013	101	89	89	71	93	91	2	536
2014	80	73	65	62	102	99		481
2015	74	73	73	74	104	96		494

¹⁾1 povolenie vydané na základe dobrovoľne podanej žiadosti,

²⁾2 povolenia vydané na základe dobrovoľne podanej žiadosti

Zdroj: SIŽP

V zmysle zákona o IPKZ sa v roku 2015 začal výkon kontrol uskutočňovať podľa plánu environmentálnych kontrol. Minimálny interval je jeden rok a maximálny tri roky. Vzhľadom na to došlo k nárastu vykonaných kontrol v porovnaní s rokom 2014.

V roku 2015 bolo vykonaných 380 kontrol plnenia podmienok integrovaných povolení. Bolo vydaných 37 rozhodnutí, v ktorých bolo určených celkovo 107 konkrétnych opatrení na nápravu.

Tabuľka 057 | Počet vykonaných kontrol SIŽP v rokoch 2005 - 2015 za jednotlivé kategórie činnosti

	Energetika	Výroba a spracovanie kovov	Spracovanie nerastov	Chemický priemysel	Nakladanie s odpadmi	Ostatné prevádzky	Spolu
2005	-	1	-	-	10	5	16
2006	-	1	6	2	11	4	24
2007	30	18	19	33	32	76	208+1¹⁾
2008	26	28	29	24	74	54	236²⁾
2009	40	43	38	37	103	91	398³⁾
2010	28	34	29	23	70	69	253
2011	28	27	35	26	73	46	235⁴⁾
2012	19	33	21	21	68	51	213⁵⁾
2013	33	50	24	26	76	60	269
2014	40	41	27	22	105	111	346
2015	31	42	22	51	77	157	380

¹⁾ 1 kontrola vykonaná v prevádzke, ktorá dobrovoľne podala žiadosť,

²⁾ 1 činnosť nezaradená - ČOV, ³⁾ v tom 46 šetrených podnetov,

⁴⁾ v tom 65 šetrených podnetov, ⁵⁾ v tom 63 šetrených podnetov

Zdroj: SIŽP

PREVENCIA A NÁPRAVA ENVIRONMENTÁLNYCH ŠKÔD

Environmentálna škoda je škoda na

- chránených druhoch a chránených biotopoch, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie alebo udržiavanie priaznivého stavu ochrany chránených druhov a chránených biotopov, s výnimkou už skôr identifikovaných nepriaznivých účinkov vzniknutých následkom konania prevádzkovateľa, na ktoré bol výslovne oprávnený v súlade s osobitným predpisom

- vode, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na ekologický, chemický alebo kvantitatívny stav vôd, alebo na ekologický potenciál vôd, s výnimkou nepriaznivých účinkov ustanovených v osobitnom predpise, alebo
- pôde spočívajúca v znečistení pôdy predstavujúcom závažné riziko nepriaznivých účinkov na zdravie v dôsledku priameho alebo nepriameho zavedenia látok, prípravkov, organizmov alebo mikroorganizmov na pôdu, do pôdy alebo pod jej povrch.

Zákon č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov a predpisov

V roku 2007 SR transponovala do svojho právneho poriadku smernicu Európskeho parlamentu a Rady: č. 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd prostredníctvom zákona **č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environ-**

mentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Od nadobudnutia účinnosti tohto zákona nebola v SR zaznamenaná žiadna škoda na životnom prostredí v zmysle jeho definície.

PREVENCIA ZÁVAŽNÝCH PRIEMYSELNÝCH HAVÁRIÍ

Závažná priemyselná havária je udalosť, akou je najmä závažný únik nebezpečnej látky, požiar alebo vý-

buch v dôsledku nekontrolovateľného vývoja počas prevádzky podniku vedúci k vážnemu bezprostrednému alebo následnému ohrozeniu zdravia ľudí, životného prostredia alebo majetku, s prítomnosťou jednej alebo viacerých nebezpečných látok.

§ 2 písm. b) zákon č. 128/2015 Z. z.

Neočakávané a náhle mimoriadne udalosti, akými sú najmä veľké úniky nebezpečných látok, požiare a výbuchy, ktoré môžu byť najmä v chemickom priemysle výsledkom mimoriadnych príčin alebo nezvládnutých výrobných postupov, predstavujú vážne ohrozenie nielen pracovníkov vlastného prevádzkového zariadenia, ale aj verejnosti a životného prostredia.

Ide o problematiku, ktorá sa rieši nielen na úrovni samotných podnikov, ale na úrovni celej spoločnosti a v medzinárodnom meradle. Prevenciu priemyselných havárií upravujú príslušné právne normy Európskej únie a Organizácie pre hospodársky rozvoj (OECD), ako aj príslušné dohovory Európskej hospodárskej komisie OSN a Medzinárodnej organizácie práce.

Smernica 96/82/ES o kontrole nebezpečenstiev veľkých havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, tzv. smernica SEVESO II, bola v roku 2002 transponovaná do právnych predpisov SR, a to do zákona č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 489/2002 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 490/2002 Z. z. o bezpečnostnej správe a o havarijnom pláne v znení neskorších predpisov. Ich cieľom bolo predchádzať vzniku závažných priemyselných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok a obmedziť následky takýchto havárií pre zdravie ľudí, životné prostredie a majetok.

V roku 2012 nadobudla účinnosť Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/18/EÚ o kontrole nebezpečenstiev závažných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, ktorou sa mení a dopĺňa a následne zrušuje smernica SEVESO II. Táto smernica, tzv. smernica SEVESO III, bola transponovaná do legislatívy SR novým zákonom č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov. K zákonu bola vydaná vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 198/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V roku 2015 boli na podporu lepšej a hlavne ľahšej vykonateľnosti zákona a práce špecialistov na prevenciu závažných priemyselných havárií vypracované metodické príručky:

- Územnoplánovacia a povoľovacia činnosť v okolí existujúcich a navrhovaných SEVESO podnikov
- Identifikácia podnikov v SR s potenciálom spôsobiť domino efekt
- Nová klasifikácia nebezpečných látok v podnikoch, ktoré spadajú do zákona o prevencii závažných priemyselných havárií.

Zákon rozdeľuje podniky podľa množstva vybraných nebezpečných látok prítomných v podniku na podniky **nižšej úrovne**, t. j. podniky **kategórie A**, a podniky **vyššej úrovne**, t. j. podniky **kategórie B (tzv. SEVESO podniky)**. Základné povinnosti prevádzkovateľov týchto podnikov ustanovuje § 4 zákona.

Informačný systém prevencie závažných priemyselných havárií, ktorý zabezpečuje zhromažďovanie údajov a poskytovanie informácií o prevencii závažných priemyselných havárií a ktorý prostredníctvom SAŽP prevádzkuje MŽP SR, sa každoročne aktualizuje.

K decembru 2015 spadalo do zákona **80 SEVESO podnikov, z toho 39 podnikov bolo evidovaných v kategórii A a 41 podnikov v kategórii B**.

MŽP SR nebola v roku 2015 nahlásená **závažná priemyselná havária**.

ENVIRONMENTÁLNE HODNOTENIE A OZNAČOVANIE PRODUKTOV

Národnou environmentálnou značkou je značka, ktorou sa na základe overenia postupom ustanoveným týmto zákonom osvedčuje, že príslušný produkt spĺňa nadštandardné požiadavky z hľadiska ochrany životného prostredia oproti iným produktom z tej istej skupiny produktov.

Zákon č. 469/2002 Z. z. o environmentálnom označovaní výrobkov v znení neskorších predpisov

Schéma **environmentálnej značky EÚ** je súčasťou politiky udržateľnej spotreby a výroby Spoločenstva, ktorej cieľom je zmiernenie negatívneho vplyvu spotreby a výroby na životné prostredie, zdravie, klímu a prírodné zdroje.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010 o environmentálnej značke EÚ

ENVIRONMENTÁLNE OZNAČOVANIE TYPU I

Environmentálne označovanie produktov sa v SR realizuje od roku 1997, v ktorom bol vyhlásený **Národný program environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov**. Prostredníctvom národnej schémy environmentálneho označovania MŽP SR udeľuje výrobkom a službám, ktoré splnili stanovené environmentálne kritériá, národnú environmentálnu značku **Environmentálne vhodný produkt (EVP)**. Od roku 2002 podmienky a postup pri udeľovaní a používaní národnej značky upravuje zákon č. 469/2002 Z. z. o environmentálnom označovaní výrobkov v znení neskorších predpisov.

Národné environmentálne kritériá pre určené skupiny produktov sú vydávané ako osobitné podmienky formou **oznámení MŽP SR** a uverejňované vo Vestníkoch MŽP SR. Celkovo od roku 1997 boli vytvorené národné environmentálne kritériá na **40 skupín produktov**. V roku 2015 boli platné osobitné podmienky pre nasledujúcich 17 skupín produktov:

1. Plynové infražiariče
2. Biodegradovateľné plastové materiály a produkty z nich
3. Sorpčné materiály
4. Cementy
5. Vykurovacie kotly na plynne palivá, vybavené horákom s ventilátorom alebo atmosférickým horákom
6. Lepidlá a tmely
7. Tuhé ušľachtilé biopalivá
8. Baliaci papier a vlnitá lepenka
9. Drôtokamenné konštrukcie
10. Dosky na báze dreva
11. Zariadenia na spaľovanie tuhej biomasy
12. Prostriedky na zimnú údržbu
13. Murovacie materiály
14. Tissue papier
15. Okná a vonkajšie dvere
16. Betónové strešné krytiny
17. Izolačné materiály

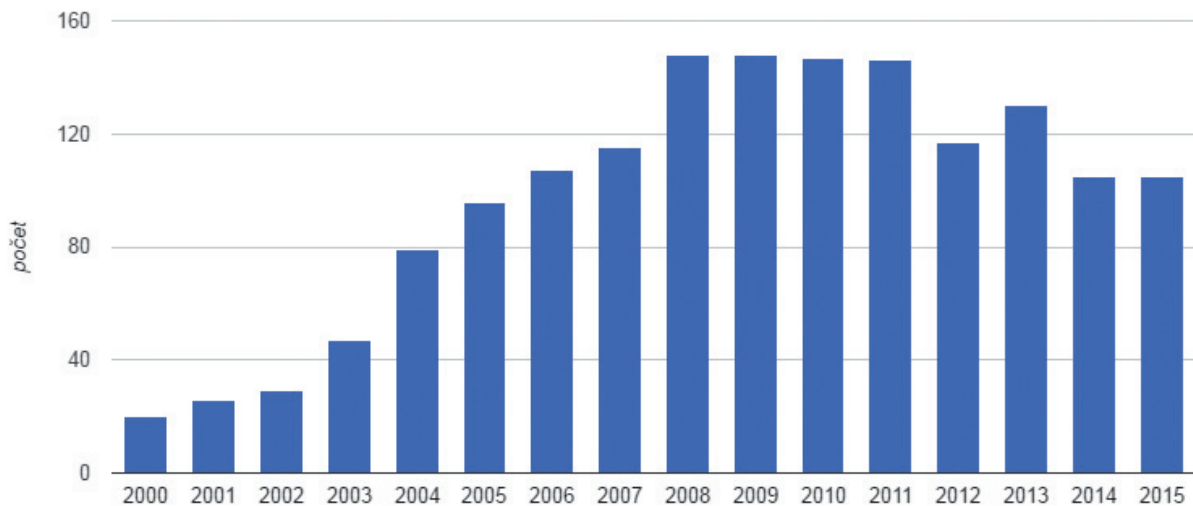

STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Celkovo bolo od roku 1997 v SR posúdených a oceňovaných značkou Environmentálne vhodný produkt 249 produktov. Najvyšší celkový počet produktov s právom používať národnú environmentálnu značku

EVP – 148 – bol zaznamenaný v rokoch 2008 a 2009, v roku 2014 sa znížil na 105 a tento stav sa udržal aj v roku 2015. Trend vývoja prírastku produktov so značkou EVP má stagnujúci charakter.

Graf 164 I Počet produktov, ktoré mali v príslušných rokoch právo používať značku EVP

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 058 I Držitelia národnej značky EVP (2015)

Považská cementáreň, a. s., Ladce (*cementy*)

HAPPY END, spol. s r. o., Pezinok (*sorpčné materiály*)

Johan ENVIRO, s. r. o., Bratislava (*sorpčné materiály*)

COMPAG SK, s. r. o., Bratislava (*drôtokamenné konštrukcie*)

MACCAFERRI CENTRAL EUROPE, s. r. o., Brezová pod Bradlom (*drôtokamenné konštrukcie*)

Zdroj: SAŽP

Vstupom SR do EÚ v roku 2004 vznikla pre žiadateľov možnosť získať na produkty európsku environmentálnu značku **Európsky kvet** (teraz **Environmentálna značka Európskej únie**) podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1 980/2000, ktoré bolo neskôr revidované a nahradené v súčasnosti platným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010 o environmentálnej značke EÚ.

Environmentálne kritériá pre určené skupiny produktov na udelenie značky **Environmentálna značka Európskej únie (EU Ecolabel)** sú vydávané formou **rozhodnutí Európskej komisie** a uverejňované v Úradnom vestníku Európskej únie (Official Journal of the European Union).

Celkovo bolo od roku 2004 v SR posúdených a ocenených Environmentálnou značkou Európskej únie 136 produktov, z toho 3 ubytovacie služby. V roku 2015 bol v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi zaznamenaný výrazný nárast. Dôvodom tohto ná-

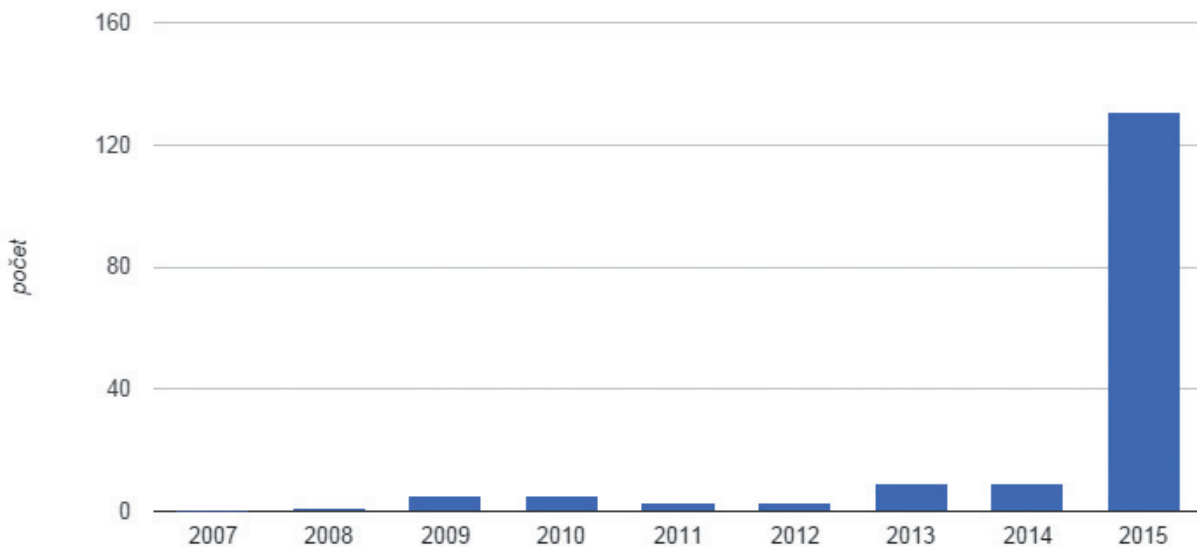
rastu bolo udelenie práva používať Environmentálnu značkou Európskej únie 121 výrobkom spoločnosti SCA Hygiene Products Slovakia, s. r. o., Gemerská Hôrka a ubytovacej službe spoločnosti XFUSION, s. r. o., Bojnice.

Tabuľka 059 I Držitelia Environmentálnej značky Európskej únie (2015)

SHP Slavošovce, a. s., Slavošovce (výrobky z tissue papiera)
SHP Harmanec, a. s., Harmanec (výrobky z tissue papiera)
Slovenská Grafia, a. s., Bratislava (výrobky z potlačeného papiera)
Daira, s. r. o., Košice (ubytovacia služba)
XFUSION, s. r. o., Bojnice (ubytovacia služba)
SCA Hygiene Products Slovakia, s. r. o., Gemerská Hôrka (výrobky z tissue papiera)

Zdroj: SAŽP

Graf 165 I Počet produktov, ktoré mali v príslušných rokoch právo používať Environmentálnu značku Európskej únie

Zdroj: SAŽP

ENVIRONMENTÁLNE OZNAČOVANIE TYPU II

Zásady a princípy environmentálneho označovania typu II sú štandardizované v medzinárodnej norme ISO 14021 (STN EN ISO 14021). Tento typ označovania umožňuje uvádzať vlastné vyhlásenia tvrdení o environmentálnych vlastnostiach výrobkov, formulované výrobcami, dovozcami, distribútormi, maloobchodníkmi alebo kým-

koľvek, kto má pravdepodobný prospech z tvrdenia. Vlastné vyhlásenia sa môžu uvádzať aj bez certifikácie treťou stranou. Označovanie typu II umožňuje výrobcovi alebo dovozcom zlepšujúcim svoje environmentálne správanie a environmentálnu kvalitu výrobkov zvýšiť svoju konkurencieschopnosť v prípade, keď nie sú vopred stanovené špecifické požiadavky v rámci národného alebo európskeho systému označovania. Overenie environmentálneho vyhlásenia vykonáva SAŽP.

Tabuľka 060 | Organizácie s potvrdením pravdivosti tvrdení o environmentálnych vlastnostiach výrobku (2015)

Organizácia/výrobky	Účel použitia výrobku	Platnosť pravdivosti environmentálneho vyhlásenia
N-POWER, s. r. o., Bratislava Výrobok: chlorid horečnatý – magnéziová soľ (BIOMAG-MgCl ₂)	Antinámrazový a rozmrazujúci prostriedok na zimnú údržbu komunikácií	do 23. 1. 2017
SILICON, a. s., Dobšiná Výrobky: SOLMAG L, SOLMAG S	Antinámrazový a rozmrazujúci prostriedok na zimnú údržbu komunikácií	do 15. 12. 2017

Zdroj: SAŽP

SYSTÉM ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA

K dobrovoľným nástrojom sa radí aj implementácia systému environmentálneho manažérstva (EMS) v organizáciách. Z hľadiska najprepracovanejších nástrojov vyznačujúcich sa vysokou efektívnosťou sa v súčasnosti pri budovaní a implementovaní EMS odporúča použitie dvoch štandardizovaných dobrovoľných nástrojov, ktorými sú implementácia EMS podľa normy ISO 14001

a Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009. Systém environmentálneho manažérstva je zložkou komplexného systému manažérstva, ktorá obsahuje postupy, procesy a prostriedky na prípravu, realizáciu, preskúmanie a udržiavanie environmentálnej politiky, cieľovo orientovanou na realizáciu zámerov v oblasti starostlivosti o životné prostredie. Systém EMS predstavuje súbor vzájomne previazaných aktivít, ktorých cieľom je neustále zlepšovať environmentálne správanie organizácie, resp. prispôbovať ho meniacim sa podmienkam činnosti organizácie a jej okolia.

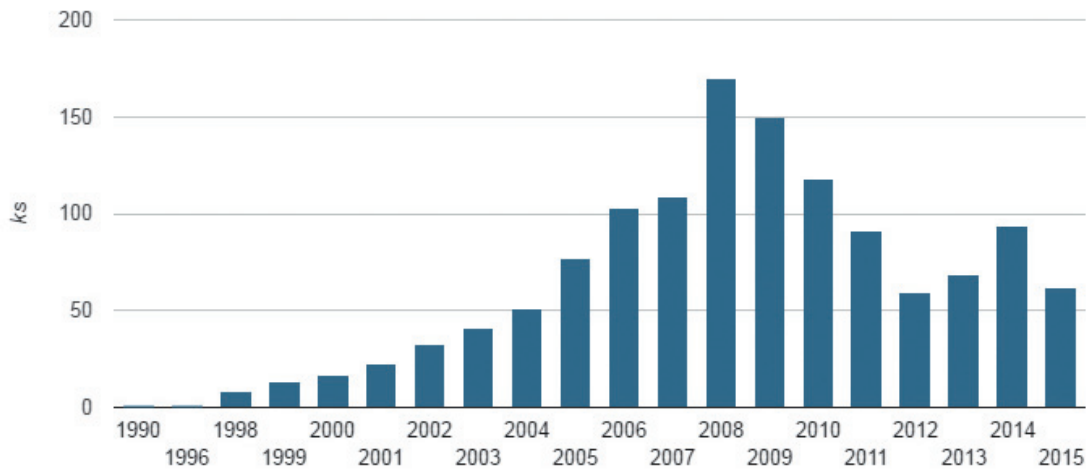
SYSTÉM ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PODĽA MEDZINÁRODNEJ NORMY ISO 14001

Norma STN EN ISO 14001 – Systémy environmentálneho manažérstva. Špecifikácia s návodom na použitie je základnou medzinárodnou technickou normou, ktorá ustanovuje požiadavky na systém environmentálneho manažérstva, postaveného na priebežnom manažérskom cykle

P-D-C-A (Plánuj – Urob – Kontroluj – Konaj). Splnením predpísaných požiadaviek, ktorých zhodu s normou preverí úspešný certifikačný audit, organizácia získa certifikát, ktorý je zároveň aj dokladom o účinnosti systému.

V roku 2015 pribudlo 62 nových organizácií so zavedeným a certifikovaným EMS. Celkový počet evidovaných organizácií s certifikovaným EMS podľa normy ISO 14001 sa od roku 1996 zvýšil na 1 481.

Graf 166 | Vývoj ročného prírastku organizácií s certifikovaným EMS podľa normy ISO 14001

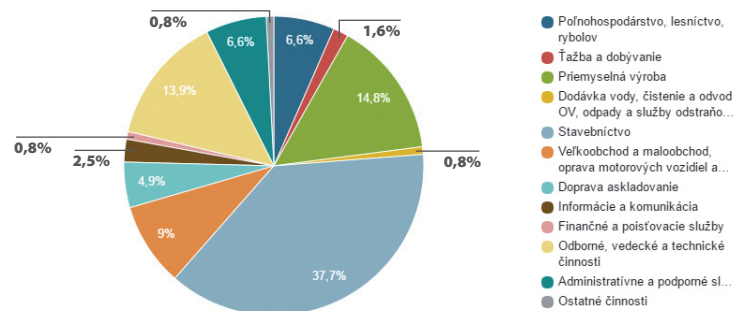
Poznámka: Vývoj certifikácie EMS podľa normy ISO 14001 je spracovaný z dostupných informácií poskytnutých certifikačnými orgánmi s akreditáciou v SR. S cieľom zabezpečenia čo najvyššej miery spoľahlivosti a kvality výsledkov monitorovania certifikácie EMS sa spracovávajú i údaje získané za predchádzajúce obdobia. Rozdielnosť hodnôt ročných prírastkov v jednotlivých rokoch oproti zobrazeniam z predchádzajúcich rokov vyplýva z dynamickej povahy databázy organizácií s certifikovaným EMS a preto sa všetky zmeny a doplnenia údajov o certifikovaných organizáciách automaticky prejavia i v štatistickom vyhodnotení.

Zdroj: SAŽP

V roku 2015 pribudlo najviac organizácií s certifikovaným EMS podľa normy ISO 14001 v sektore **F** (stavebníctvo) s 37,7% podielom. Nasleduje sektor **C** (priemyselná výroba) s 14,8 % podielom v rámci ročného prírastku certifikovaných organizácií, sektor **M** (odborné,

vedecké a technické činnosti) s 13,9 %, **G** veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov) s 9 %, **N** (administratívne a podporné služby) a **A** (poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov) - zhodne s 6,6 % podielom.

Graf 167 | Štruktúra evidovaných certifikátov EMS podľa normy 14001 v členení na odvetvia

Poznámka: Certifikácie EMS evidované k 31. 12. 2015.

Zdroj: SAŽP

SCHÉMA EURÓPSKEHO SPOLOČENSTVA PRE ENVIRONMENTÁLNE MANAŽÉRSTVO A AUDIT (EMAS)

Cieľom EMAS je podporovať neustále zlepšovanie environmentálneho správania organizácií vytvorením a zavedením systému environmentálneho manažérstva, jeho systematickým, objektívnym a pravidelným hodnotením, poskytovaním informácií o environmentálnom správaní, otvoreným dialógom s verejnosťou

a aktívnou účasťou zamestnancov na implementácii schémy EMAS v organizácii.

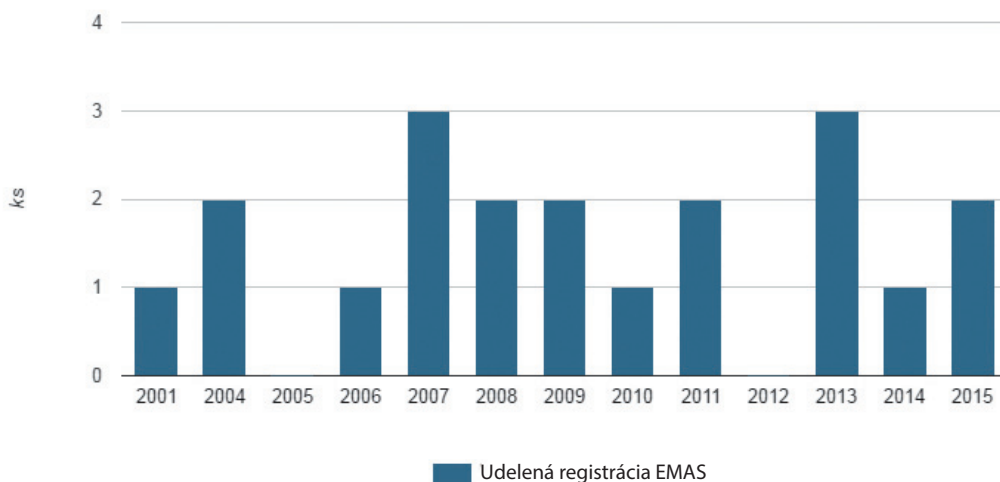
Podmienky pre účasť organizácií v EMAS stanovuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit a na národnej úrovni je to zákon č. 351/2012 Z. z. o environmentálnom overovaní a registrácii organizácií v schéme EÚ pre environmentálne manažérstvo a audit a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Ku koncu roka 2015 boli v národnom a európskom registri EMAS zapísané organizácie:

- **NATUR-PACK, a. s., Bratislava**, sektor M – *Odborné, vedecké a technické činnosti*
- **SEWA, a. s., Bratislava**, sektor M – *Odborné, vedecké a technické činnosti*
- **INA Kysuce, spol. s r. o., Kysucké Nové Mesto** a **INA SKALICA, spol. s r. o., Skalica** v rámci združenej registrácie spoločnosti Schaeffler Group Nemecko, sektor C – *Priemyselná výroba*
- **ŽOS-EKO, s. r. o., Vrútky**, sektor E – *Čistenie a odvod odpadových vôd, Odpady a služby odstraňovania odpadov.*

Graf 168 | Prehľad celkovo udelených registrácií EMAS v jednotlivých rokoch

Zdroj: SAŽP

ZELENÉ VEREJNÉ OBSTARÁVANIE

Zelené verejné obstarávanie (Green public procurement – GPP) ako jeden z dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky je v súčasnom období aktívne podporované a presadzované Eu-

rópskou úniou v kontexte politiky udržateľnej výroby a spotreby a Stratégia Európa 2020 ho považuje za jeden z kľúčových nástrojov na dosiahnutie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu. GPP možno využiť nielen na zníženie priameho environmentálneho vplyvu verejných činností, ale súčasne aj na ovplyvnenie trhu, aby sa tento zamerlal na dodávku environmentálne vhodných tovarov, služieb a stavebných prác.

SR plnila v roku 2015 úlohy vyplývajúce z **Národného akčného plánu pre zelené verejné obstarávanie v SR na roky 2011 až 2015** (NAP GPP II), schváleného uznesením vlády SR č. 22/2012. V rámci monitorovania úrovne GPP v SR za rok 2015 bolo oslovených 1 059 verejných inštitúcií, z ktorých sa do dotazníkového prieskumu zapojilo 535 subjektov (51 %). Priemerná úroveň uplatňovania GPP v SR za rok 2015 sa stanovila na základe 2 indikátorov:

- **Indikátor 1** – % GPP z celkového verejného obstarávania vo väzbe na počet zákaziek (uzatvorených zmlúv a objednávok) – dosiahol 20,7 %
- **Indikátor 2** – % GPP z celkového verejného obstarávania vo väzbe na hodnotu uskutočnených zákaziek (uzatvorených zmlúv a objednávok) – dosiahol 25,8 %

Strategickým cieľom NAP GPP II je zvýšiť podiel uplatňovania GPP v SR na úrovni ústredných orgánov štátnej správy na 65 % a na úrovni samosprávnych krajov a miest na 50 % do roku 2015. Na dosiahnutie strategického cieľa boli v rámci NAP GPP II stanovené tri parciálne ciele, a to:

- budovať povedomie verejných obstarávateľov a obstarávateľov o problematike GPP v podmienkach SR,
- posilniť uplatňovanie environmentálnych charakteristík vo verejných zákazkách,
- hodnotiť úroveň uplatňovania GPP v SR vo väzbe na požiadavky Európskej komisie.

V rámci **budovania povedomia** verejných obstarávateľov a obstarávateľov o problematike GPP boli poskytované podrobné informácie verejným obstarávateľom, obstarávateľom a dodávateľom o výrobkoch, službách a prácach v rámci produktových skupín pre GPP s príslušnými technickými špecifikáciami. Realizované boli odborné semináre, v rámci ktorých bolo v roku 2015 celkovo vyškolených 168 účastníkov. Účastníkom seminárov bola poskytnutá metodická príručka pre verejných obstarávateľov, zameraná na možnosti uplatňovania environmentálnych charakteristík v praxi verejného obstarávania, ktorá je prístupná aj na webovej stránke SAŽP.

V rámci posilňovania možnosti **uplatňovania environmentálnych charakteristík** vo verejných zákazkách MŽP SR v spolupráci so SAŽP a MV SR začalo s realizáciou aktivít zameraných na zjednodušenie podmienok zadávania zelených zákaziek prostredníctvom elektronického trhoviska, s cieľom zvýšiť podiel uplatňovania zeleného verejného obstarávania v podmienkach SR.

Výsledky uplatňovania GPP za rok 2015 vo väzbe na medzročné porovnanie sú priaznivé. Indikátor 1 vzrástol o 14,3 percentuálneho bodu a Indikátor 2 vzrástol o 2,5 percentuálneho bodu. Napriek tomu sa strategický cieľ NAP GPP II nedarí dosiahnuť.

MŽP SR so zainteresovanými subjektmi realizovalo práce na príprave nového Národného akčného plánu pre zelené verejné obstarávanie v SR na roky 2016 až 2020 s cieľom využiť potenciál GPP na zníženie negatívnych vplyvov verejných činností na životné prostredie.

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA, VZDELÁVANIE A OSVETA

Hlavný cieľ: „Vytvoriť fungujúci ucelený systém environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvedy v rezorte životného prostredia, so zamera-

ním na rôzne cieľové skupiny a s využitím inovatívnych nástrojov pri zachovaní princípov udržateľného rozvoja“.

Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvedy do roku 2025.

FORMÁLNA ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA, VZDELÁVANIE A OSVETA

Formálna environmentálna výchova, vzdelávanie a osvedy (EVVO) sa sústreďuje v materských, základných a stredných školách. Je povinnou súčasťou obsahu vzdelávania v Štátnych vzdelávacích programoch **materských škôl, základných škôl a stredných škôl**. Vo všetkých stupňoch vzdelávania je definovaná ako prierezová téma prelínajúca sa spravidla cez vzdelávacie oblasti a vhodné vyučovacie predmety. Školy na všetkých stupňoch vo všeobecnosti plnia obsah environmentálnej výchovy viacerými formami, realizovaním rôznorodých aktivít a projektov. Podporu environmentálnej výchovy a vzdelávania zabezpečuje MŠVVŠ SR aj prostredníctvom rozvojového projektu **Enviroprojekt**, zameraného na financovanie

školských, regionálnych alebo národných projektov environmentálnej výchovy na základných a stredných školách.

Environmentálne zamerané študijné programy **na vysokých školách a univerzitách** sú postavené predovšetkým na študijných odboroch zo skupiny prírodných vied a sú zaradené najmä do podskupiny ekologické a environmentálne vedy, ale tiež do podskupín vied o živej a neživej prírode. Environmentálne vzdelávanie a výchova a súvisiace predmety sú však začlenené aj do ďalších študijných odborov zo skupiny pôdohospodárskych a veterinárnych vied (napr. podskupina lesníctvo, poľnohospodárstvo, vodné hospodárstvo), do výchovy a vzdelávania (napr. učiteľstvo predmetov ekológia, environmentalistika, geografia a biológia).

Tabuľka 061 | Prehľad environmentálne zameraných študijných programov na vysokých školách a univerzitách

Názov vysokej školy	Fakulta/ústav vysokej školy	Študijné programy (Bc., Mgr./Ing.)
Katolícka univerzita v Ružomberku	Pedagogická fakulta	Učiteľstvo biológie, Učiteľstvo geografie
	Fakulta manažmentu	Environmentálny manažment
Prešovská univerzita v Prešove	Fakulta humanitných a prírodných vied	Biológia, Ekológia, Geografia a aplikovaná geoinformatika, Učiteľstvo biológie, Učiteľstvo geografie, Učiteľstvo ekológie
		Environmentálne manažérstvo, Rozvoj vidieka a vidieckeho turizmu
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja	Environmentálne manažérstvo, Rozvoj vidieka a vidieckeho turizmu
	Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva	Krajinná a záhradná architektúra, Krajinné inžinierstvo
	Fakulta ekonómie a manažmentu	Environmentálna ekonomika a manažment

Slovenská technická univerzita v Bratislave	Ústav manažmentu	Priestorové plánovanie
	Stavebná fakulta	Stavby na tvorbu a ochranu prostredia, Krajinárstvo a krajinné plánovanie
	Ústav chemického a environmentálneho inžinierstva	Chemické, biochemické a environmentálne inžinierstvo
	Fakulta architektúry	Architektúra a urbanizmus
	Strojnícka fakulta	Technika ochrany životného prostredia
Stredoeurópska vysoká škola v Skalici	Ústav ekológie a environmentálnych vied	Environmentálne manažérstvo, Životné prostredie
Technická univerzita v Košiciach	Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií	Ochrana životného prostredia a ekotechnológie surovín
	Hutnícka fakulta	Spracovanie a recyklácia odpadov
	Strojnícka fakulta	Manažment technických a environmentálnych rizík v strojárstve, Technika ochrany životného prostredia
Technická univerzita vo Zvolene	Fakulta ekológie a environmentalistiky	Ekológia a ochrana biodiverzity, Environmentálne inžinierstvo, Environmentálny manažment, Ochrana a využívanie krajiny
	Lesnícka fakulta	Aplikované zoológia a poľovníctvo, Lesníctvo, Ekológia lesa
Univerzita Komenského v Bratislave	Prírodovedecká fakulta	Biológia, Environmentalistika, Geografia a geoekológia pre krajinné plánovanie, Geológia vo využívaní krajiny, Antropológia, Botanika, Ekológia, Fyziológia rastlín, Fyziológia živočíchov a etológia, Zoológia, Environmentálna ekológia, Environmentálna geochémia, Pedológia, Environmentálne plánovanie a manažment, Fyzická geografia a geoinformatika, Učiteľstvo biológie, Učiteľstvo environmentalistiky, Učiteľstvo geografie
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	Fakulta prírodných vied	Biológia, Environmentalistika, Geografia v regionálnom rozvoji, Učiteľstvo biológie, Učiteľstvo geografie, Učiteľstvo ekológie
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	Fakulta prírodných vied	Ekológia a ochrana ekosystémov, Environmentalistika, Environmentálne manažérstvo, Učiteľstvo biológie, Učiteľstvo geografie
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	Prírodovedecká fakulta	Biológia, Geografia, Všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií, Učiteľstvo biológie, Učiteľstvo geografie
Žilinská univerzita v Žiline	Výskumný ústav vysokohorskej biológie	Stráž prírody, Alpínska ekológia

Zdroj: MŠWVaŠ SR

NEFORMÁLNA ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA, VZDELÁVANIE A OSVETA

SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA (SAŽP)

SAŽP má zriadenú organizačnú jednotku zameranú na EVVO – Oddelenie environmentálnej výchovy a vzdelávania a stredisko environmentálnej výchovy – Dropie. Organizuje vzdelávacie podujatia pre pedagógov a odbornú verejnosť, ako napríklad Festival environmentálnych výučbových programov ŠÍŠKA, regionálne metodické dni, medzinárodný festival filmov o trvalo udržateľnom rozvoji EKOTOPFILM-ENVIROFILM, prednášky, školenia, semináre, konferencie. Pedagógom poskytuje tiež akreditované kontinuálne vzdelávanie v oblasti TUR. Pripravuje a realizuje interaktívne aktivity a zaujímavé výstavy k významným dňom životného prostredia, má širokú edičnú činnosť v oblasti EVVO. Realizuje školské programy (Enviróza, Ekologická stopa, Na túru s NATUROU, Beagle), školské súťaže (Zelený svet, Múdra príroda, Hodina s Ekostopou, ProEnviro, EnvirOtázniky, Hypericum, Aj ja myslím EKO a pod.) a výchovné koncerty s environmentálnou tematikou pre žiakov základných škôl. Poskytuje tiež patronáty nad súťažami a vystupuje ako partner v rôznych envirových súťažiach (Úsmev pre strom, My sa nevieme sťažovať nahlas a pod.). V rámci strediska environmentálnej výchovy – Dropie v Zemianskej Olči poskytuje napr. jednodňové a viacdňové vzdelávacie programy, lektorované exkurzie, náučné tematické prezentácie, workshopy, tvorivé dielne, stálu expozíciu dropa fúzatého, mini ZOO. SAŽP pôsobí tiež v oblasti vzdelávania štátnej správy a odbornej verejnosti.

ZOO BOJNICE

Zoologická záhrada Bojnice realizuje v rámci environmentálnej výchovy rôzne podujatia a akcie pre rôzne cieľové skupiny ako školy (materské, základné, stredné, vysoké), znevýhodnené skupiny návštevníkov (ZŤP, seniori), skupiny so špeciálnymi potrebami či pre širokú verejnosť. Prípomína rôzne významné environmentálne dni životného prostredia, podporuje rôzne kampane súvisiace so životným prostredím. Sú to napríklad Deň Zeme, Medzinárodný deň lesov, Medzinárodný deň životného prostredia, Noc netopierov, Dajme šancu prírode, Svetový deň korytnáčiek, Medzinárodný dohovor CITES a mnoho iných podujatí. V roku 2015 sa slávnostne otvorilo Centrum environmentálnej výchovy, tzv. „zooškola“, kde je k dispozícii prednášková sála s kapacitou cca 100 osôb a učebňa určená na tvorivé dielne a výuku s kapacitou cca 20 osôb. ZOO Bojnice tu zabezpečuje nielen podujatia pre verejnosť, ale aj odborné

vzdelávanie a poradenstvo v rôznych oblastiach ako starostlivosť o živočíchy zverené do opatery z chovateľského a veterinárneho hľadiska, programy záchrany domácich a cudzokrajných druhov, rehabilitačné a reintrodukčné aktivity na národnej a medzinárodnej úrovni pre chovateľskú a ochranársku verejnosť.

V areáli sa nachádzajú aj rôzne edukačné prvky - informačné panely, keramické odtlačky zvierat s braillovým písmom, zmyslový edukačný chodník na rozšírenie hmatového a zmyslového vnímania a viacjazyčné informačné panely.

Edično-propagačná činnosť je realizovaná v súvislosti so starostlivosťou o chránené živočíchy, ich ochranu, spoznávanie a ochranu biodiverzity na celosvetovej úrovni a s prevenciou environmentálnej kriminality.

SLOVENSKÉ MÚZEUM OCHRANY PRÍRODY A JASKYNIARSTVA (SMOPAJ)

Hlavnou úlohou SMOPaJ ako pamäťovej a fondovej inštitúcie je odborná správa zbierok a ich propagácia cez všetky formy múzejných aktivít pre širokú verejnosť. EVVO zabezpečuje SMOPaJ od predprimárneho vzdelávania, cez primárne vzdelávanie, vzdelávanie na 2. stupni základných škôl, stredných škôl a vysokých škôl, ale patrí sem aj vzdelávanie seniorov, odbornej verejnosti a takisto aj marginalizovaných skupín, hlavne špeciálnych škôl a škôl pre slabozrakých a nevidiacich. Ide o realizáciu činností v nadväznosti na hlavné múzejné prezentačné aktivity, ako sú expozície, výstavy, prednášky, besedy, workshopy, edičné tituly a edukačné filmy. Vzdelávanie je zamerané na všetky druhy chránených území vrátane jaskýň ako chráneného biotopu európskeho významu a siete území NATURA 2000, ako aj ich históriu. Druhým odborným celkom je problematika chránených druhov národného významu, ako aj chránených druhov európskeho významu a chránených minerálov. SMOPaJ pripravilo edukačné cykly, vytvorené v rámci projektu Rekonštrukcia budovy múzea, kultúrnej pamiatky pre environmentálne vzdelávanie. Realizuje medzinárodné súťažné výstavy umeleckých fotografií Ekofotografia a Speleofotografia, ďalšie výstavy s medzinárodnou účasťou Príroda našimi očami a Fragmentsy z prírody. Zabezpečuje odborné podujatia na výmenu informácií z oblasti ochrany prírody – Stretnutie prírodovedných pracovníkov, odborné podujatia celoživotného charakteru – Tábory ochrancov prírody a Stretnutia seniorov štátnej ochrany prírody. Zabezpečuje učebný program Environmentálna výchova pre Univerzitu tretieho veku pri Akadémii ozbrojených síl M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, detskú letnú univerzitu. SMOPaJ vydáva dva odborné recenzované časopisy Slovenský kras a Naturae tutela.

ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SLOVENSKEJ REPUBLIKY (ŠOP SR)

Environmentálna výchova realizovaná ŠOP SR je zameraná na výchovu k ochrane prírody a krajiny a zabezpečujú ju najmä pracovníci pre environmentálnu výchovu v jednotlivých organizačných útvaroch organizácie vrátane Správy slovenských jaskýň. ŠOP SR zabezpečuje činnosť informačných stredísk ochrany prírody, budovanie a prevádzku náučných chodníkov a náučných lokalít, edičnú a propagačnú činnosť, ako aj rôzne podujatia a programy pre školy a širokú verejnosť.

Environmentálne výučbové programy pre školy sú zamerané najmä na zmyslové, tvorivé a aktívne poznávanie prírody a krajiny vrátane chránených území a chránených druhov. Aktivity, ako napr. vedomostné súťaže, výstavy vrátane výstav detských prác na tému ochrany prírody a krajiny, besedy, exkurzie po chránených územiach, čistenie chránených území, premietať filmov s tematikou ochrany prírody, sú realizované najmä počas dní otvorených dverí na správach CHKO a NP, ako aj v rámci významných environmentálnych dní. Súčasťou ŠOP SR je Škola ochrany prírody vo Várine a Karpatské stredisko pre mokrade, zriadené pri riaditeľstve ŠOP SR Banská Bystrica za účelom vzdelávania širokej aj odbornej verejnosti v oblasti ochrany mokradí, ako aj za účelom organizovania medzinárodných podujatí Karpatskej iniciatívy pre mokrade.

V roku 2015 ŠOP SR zorganizovala takmer 900 rôznych podujatí, ktorých sa zúčastnilo viac ako 40 000 osôb, napr.:

- výstavy (Druhy európskeho významu na Slovensku, Vydra, tajomná dáma vôd, Jedy v prírode, Zo života bocianov, Vlk dravý a jeho potomkovia, Invázne rastliny, Noční lovci, Netopiere, Nebojme sa pralesa)
- podujatia v rámci významných environmentálnych dní (Svetový deň mokradí, Svetový deň vody, Deň Zeme, Svetový deň divej prírody, Deň lesov, Medzinárodný deň biodiverzity, Európsky deň prírodných a národných parkov, Deň karpatských parkov, Medzinárodný deň životného prostredia, Deň sťahovavého vtáctva, Deň stromov)
- výtvarné, vedomostné, literárne súťaže a fotosúťaže, (Zimné vtáčie záhrady, Spoznaj a chráň, Hypericum, Poloniny v 101 otázkach a odpovediach, Ekoplagátik, Človek a biosféra, Príroda očami detí, Bocian – vták roka) najmä pre žiakov základných škôl
- dni otvorených dverí na správach organizačných útvarov ŠOP SR, informačné stánky o ochrane prírody na rôznych festivaloch a výstavách, čistenie chránených území, otváranie a zatváranie turis-

tickej sezóny v národných parkoch a chránených krajinných oblastiach, tábory ochrancov prírody, pozorovanie vtáctva, filmové festivaly, exkurzie do chránených území, prednášky.

ŠOP SR prevádzkuje 12 informačných stredísk ochrany prírody, ktoré navštívilo takmer 30 000 návštevníkov, 60 náučných chodníkov a 25 náučných lokalít. Vydáva časopisy Aragonit, Slovenský kras (vydávaný v spolupráci so SMOPaJ) a Chránené územia Slovenska. V roku 2015 bola vydaná publikácia k 20. výročiu vyhlásenia jaskýň Slovenského a Aggteleckého krasu ako svetového dedičstva a viac ako 200 rôznych informačných a propagačných materiálov.

SLOVENSKÉ BANSKÉ MÚZEUM (SBM)

SBM realizuje environmentálnu výchovu prostredníctvom tematických aktivít k významným dňom životného prostredia a od roku 1998 aj prostredníctvom programu Škola v múzeu. Na jeho aktivitách sa v roku 2015 podieľalo celkovo 3 368 účastníkov.

Počas dvoch júlových a dvoch augustových týždňov si prázdninujúce deti s rodičmi i starými rodičmi v rámci letných táborov mohli vyskúšať tradičné remeslá pod vedením externých majstrov – drôtovanie, paličkovanie, vyšívanie, háčkovanie, pečenie chleba, točenie na kruhu.

Aktivít v rámci programu Čo nám tu zanechalo baníctvo sa zúčastnilo 2 967 detí. Medzi ďalšie realizované programy patrili napr.:

- „Kollárova Štiavnica“ – 12. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov regionálnych základných škôl
- Tvorivé dielne – Stretnutie s Majstrom Kollárom – výtvarná dielňa pre žiakov 1. a 2. stupňa základných škôl.

V roku 2015 sa aktivity programu Škola v múzeu v Slovenskom banskom múzeu rozšírili prostredníctvom aktivít realizovaných v Expozícii uhoľného baníctva na Slovensku v Handlovej, a to prostredníctvom činnosti Ekodieleničky.

SLOVENSKÝ HYDROMETEOROLOGICKÝ ÚSTAV (SHMÚ)

SHMÚ ako organizácia vykonávajúca hydrologickú a meteorologickú službu spolupracuje so základnými a strednými školami a realizuje nasledovné aktivity: deň otvorených dverí so špeciálnymi programami pre deti a mládež, konferencie mladých odborníkov do 35 rokov, spojené so súťažou v odboroch meteorológia a klimatológia, hydrologia, vodné hospodárstvo, poskytovanie odborného sprievodného slova exkurziám škôl všetkých stupňov na odborných pracoviskách SHMÚ, spolupráca s inými organizáciami pri napĺňaní aktivít, napr.: Združenie zamestnávateľov vo vodnom hospodárstve, Modrá škola, Stavebná fakulta STU v Bratislave. SHMÚ realizuje aj iné aktivity vyplývajúce zo spoločenského záujmu pre jednotlivcov, základné a stredné školy, vysokoškolské kluby, elektronické a tlačové médiá a pod.

VÝSKUMNÝ ÚSTAV VODNÉHO HOSPODÁRSTVA (VÚVH)

VÚVH sa aktívne podieľa na profesionálnej výchove odborníkov pre vodné hospodárstvo a životné prostredie (prednášky na vysokých školách, členstvo vo vedeckých radách a komisiách univerzít pre obhajoby diplomových a doktorandských prác a pod.). VÚVH sa aktívne podieľa aj na vzdelávaní odborníkov z rezortu vodného hospodárstva, a to formou rôznych kurzov, ako je napr. kurz vodohospodárov, kurz vzorkovania, mikrobiologický kurz. Pravidelne organizuje konferencie pre odbornú verejnosť na národnej a medzinárodnej úrovni, napríklad Hydrochémia či Sedimenty. Zabezpečuje organizovanie workshopov, kolokvií, realizáciu projektov zaoberajúcich sa problematikou EVVO, Deň otvorených dverí (DOD) do priestorov VÚVH, exkurzií a metodických dní, vydávanie propagačných materiálov a odborných publikácií, vydávanie odborného časopisu zameraného na vodné hospodárstvo „Vodohospodársky spravodajca“.

ŠTÁTNY GEOLOGICKÝ ÚSTAV DIONÝZA ŠTÚRA (ŠGÚDŠ)

ŠGÚDŠ organizuje rôzne podujatia pre verejnosť a základné školy, napr. pri príležitosti významných dní životného prostredia. Medzi aktivity realizované v rámci EVVO patria: DOD pri príležitosti Dňa Zeme, rôzne konferencie a semináre pre odbornú verejnosť, propagácia geológie a jej úloh pri zabezpečovaní potrieb spoločnosti formou internetového portálu, populárno-vedeckých publikácií, slovníkov, informačných bulletinov a propagácie v médiách, formou konzultácií a odborného poradenstva, zostavovania a vydávania populárno-náučných publikácií, geologických náučných máp a budovania geoparkov a ich publikovania vo forme máp a náučných brožúr.

IUVENTA – SLOVENSKÝ INŠTITÚT MLÁDEŽE

Iuventa zabezpečovala v období od marca 2013 do októbra 2015 realizáciu Národného projektu PRAKTIK – Praktické zručnosti cez neformálne vzdelávanie v práci s mládežou. Pracovníci s mládežou, či už profesionálni alebo dobrovoľní, absolvovali tematické vzdelávanie v rámci projektu, v rámci ktorého získali nové vedomosti, zručnosti, ako aj nové inšpirácie pri zabezpečovaní zážitkových voľnočasových aktivít pre deti a mládež v oblasti neformálneho vzdelávania. Na podporu zážitkových aktivít v oblasti environmentálnej výchovy detí a mládeže bolo v Banskobystrickom kraji zamerané vzdelávanie na tému „Envirozážitok“. Zrealizované boli 4 pobytové zážitkové tábory pre viac ako 250 detí a mladých ľudí. Ako inovatívny nástroj vzdelávania pre pracovníkov s mládežou ale aj pre širokú verejnosť bola aj pre oblasť environmentálnej výchovy vypracovaná video-metodika.

ENVIRONMENTÁLNA EKONOMIKA

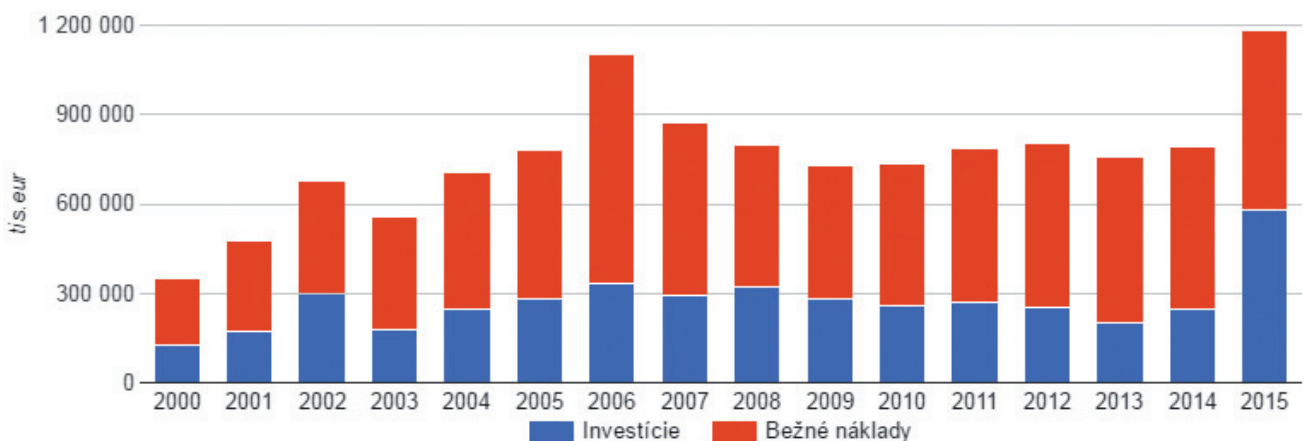
ENVIRONMENTÁLNE NÁKLADY A VÝNOSY

Finančné ukazovatele ochrany životného prostredia sú v SR systematicky sledované Štatistickým úradom SR (ŠÚ SR) za podniky s počtom zamestnancov 20 a viac a obce. Vyhodnocované sú celkové

vynaložené náklady na ochranu životného prostredia a výnosy súvisiace s predajom výrobkov, prístrojov, komponentov a technológií určených na ochranu ŽP a s predajom vedľajších alebo odpadových produktov, ako aj príjmy za poskytovanie služieb v súvislosti s ochranou ŽP iným subjektom.

Náklady podnikov a obcí na ochranu životného prostredia majú kolísavý trend. V roku 2015 dosiahli sumu 1 181 175 tis. eur, v porovnaní s rokom 2000 vzrástli o 237,5 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 48,7 %. Výnosy z ochrany ŽP dosiahli v roku 2015 sumu 716 194 tis. eur a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 11,1 %.

Graf 169 | Vývoj nákladov podnikov a obcí na ochranu životného prostredia

Poznámka: Podniky s 20 a viac zamestnancami.

Zdroj: ŠÚ SR

ENVIRONMENTÁLNY FOND

Environmentálny fond bol zriadený zákonom č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zameraný je na uskutočňovanie štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie a tvorbu životného prostredia na princípoch trvalo udržateľného rozvoja, pričom kladie dôraz na podporu žiadateľov, ktorí nemajú

možnosť získať zahraničnú pomoc (napríklad obce s menej než 2 000 obyvateľmi v prípade výstavby kanalizácie), s cieľom postupného ukončovania rozostavených stavieb environmentálnej infraštruktúry.

Celková výška prostriedkov poskytnutých formou dotácie v roku 2015 bola **33 371 670,23 eur**. V roku 2015 Environmentálny fond neprijal žiadosť o podporu formou úveru.

Tabuľka 062 | Prehľad poskytnutých dotácií (2015)

Oblasť dotácií	Počet	eur
Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme	11	625 381,31
Ochrana a využívanie vôd	142	16 647 485,16
Rozvoj odpadového hospodárstva	32	2 797 526,22
Ochrana prírody a krajiny	4	960 578,30
Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia	13	685 087,20
Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu ŽP	1	379 984,80
Zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zateplovania	8	407 347,92
Havárie	4	3 075,68
Služby vo verejnom záujme	1	183 894,14
Program obnovy dediny	184	891 159,50
Riešenie mimoriadne závažnej environmentálnej situácie	2	409 984,80
Sanácia miest s nezákonne umiestneným odpadom	216	9 790 150,00
Spolu	614	33 371 670,23

Zdroj: Environmentálny fond

VYBRANÉ EKONOMICKÉ NÁSTROJE ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY

V podmienkach SR sú ťažiskovou formou ekonomických nástrojov environmentálnej politiky **platby/poplatky za znečisťovanie a využívanie prírodných zdrojov**. Jednotlivé typy týchto ekonomických nástrojov sú definované v príslušných právnych predpisoch vrátane spôsobu ich výpočtu a ich prijíma-

teľa. Spolu s pokutami sú aj významným zdrojom príjmov Environmentálneho fondu.

V roku 2015 najvyššia suma za znečisťovanie životného prostredia ako príjem Environmentálneho fondu pochádzala z poplatkov za znečisťovanie ovzdušia (11 674 311 eur) a pri využívaní prírodných zdrojov najvyššia suma pochádzala z poplatkov za odber podzemných vôd (10 896 380 eur).

Tabuľka 063 | Príjmy Environmentálneho fondu z vybraných ekonomických nástrojov (2015)

Poplatky	eur
Poplatky za znečisťovanie ovzdušia	11 674 311
Poplatky (úhrady) za vydobyté nerasty	2 436 420
Poplatky za uskladňovanie plynov a kvapalín	1 017 775
Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd	5 088 084
Poplatky za odber podzemnej vody	10 896 380
Poplatky (úhrady) za prieskumné územia	1 113 402
Finančné náhrady za zásah do biotopu európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny	0
Spolu	32 226 372

Zdroj: Environmentálny fond

V roku 2015 najvyšší príjem Environmentálneho fondu z pokút tvorili pokuty v oblasti porušenia zákona o vodách (242 586 eur) a v oblasti porušenia záko-

na o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania ŽP (220 450 eur).

Tabuľka 064 | Príjmy Environmentálneho fondu z pokút uložených orgánmi štátnej správy pre životné prostredie (2015)

Pokuty	eur
Porušenie zákona o vodách	242 586
Porušenie zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách	844
Porušenie zákona o ochrane ovzdušia	106 656
Porušenie zákona o ochrane prírody a krajiny	104 019
Porušenie zákona o rybárstve	0
Porušenie zákona o odpadoch	206 247
Porušenie zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania ŽP	220 450
Porušenie zákona o obchodovaní s emisnými kvótami	2 000
Porušenie zákona o obaloch	3 150
Porušenie zákona o prevencii závažných priemyselných havárií	16 390
Porušenie zákona o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov	600
Porušenie zákona o environmentálnom označovaní výrobkov	0
Porušenie geologického zákona	2 850
SVP – ostatné penále	50 112
Porušenie zákona o obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín	9 749
Blokové pokuty	1 406
Pokuty, ktoré v zmysle § 9 ods. 10 zákona 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov od 1. 10. 2013 do 31. 12. 2013 prešli do správy MV SR, ale ostali príjmom Environmentálneho fondu	25
Spolu	967 084

Zdroj: Environmentálny fond

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov znečistenia sú príjmom Environmentálneho fondu. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z malých zdrojov sú príjmom rozpočtu obcí. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov znečistenia majú kolísavý trend a v roku 2015 dosiahli 11 674,31 tis. eur. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia v porovnaní s rokom 2000 klesli o 40,7% a oproti predchádzajúcemu roku vzrástli o 2,7%.

Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd

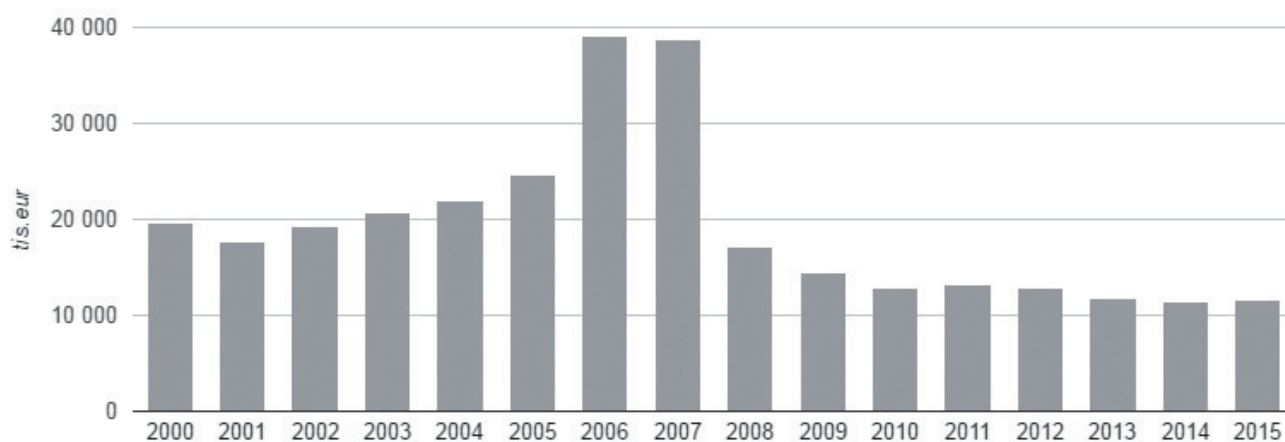
Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd v hodnotenom období majú kolísavý trend a v roku 2015 dosiahli 5 088,08 tis. eur.

Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd v porovnaní s rokom 2000 klesli o 22,3% a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 8,5%. Sú príjmom Environmentálneho fondu.

Platby za odbery povrchových vôd z vodných tokov

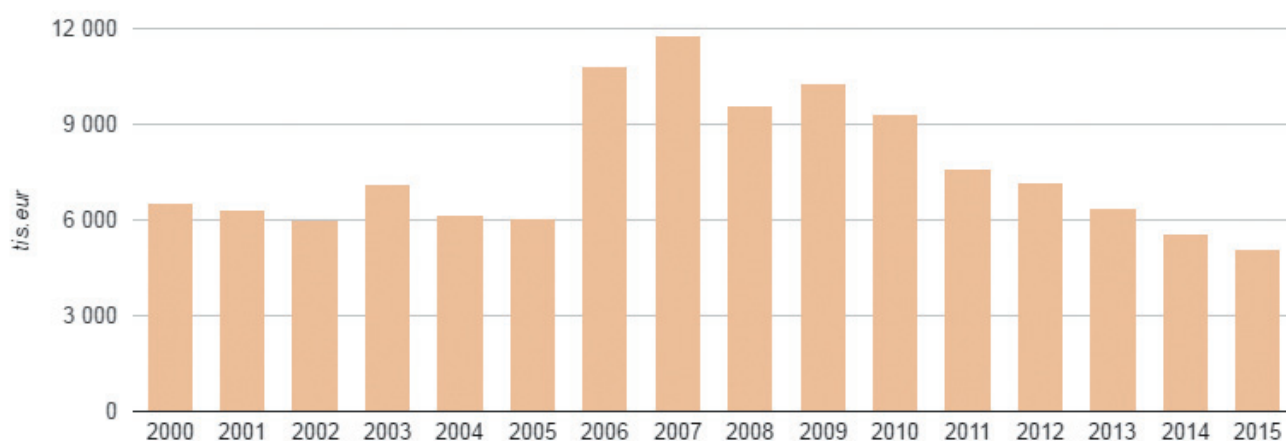
Platby za odbery povrchových vôd z vodných tokov majú kolísavý trend a v roku 2015 dosiahli 25 552 tis. eur. Platby za odbery povrchových vôd v porovnaní s rokom 2000 klesli o 23% a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 2,7%. Prijemcom platieb je príslušný správca vodného toku.

Graf 170 | Vývoj poplatkov za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov

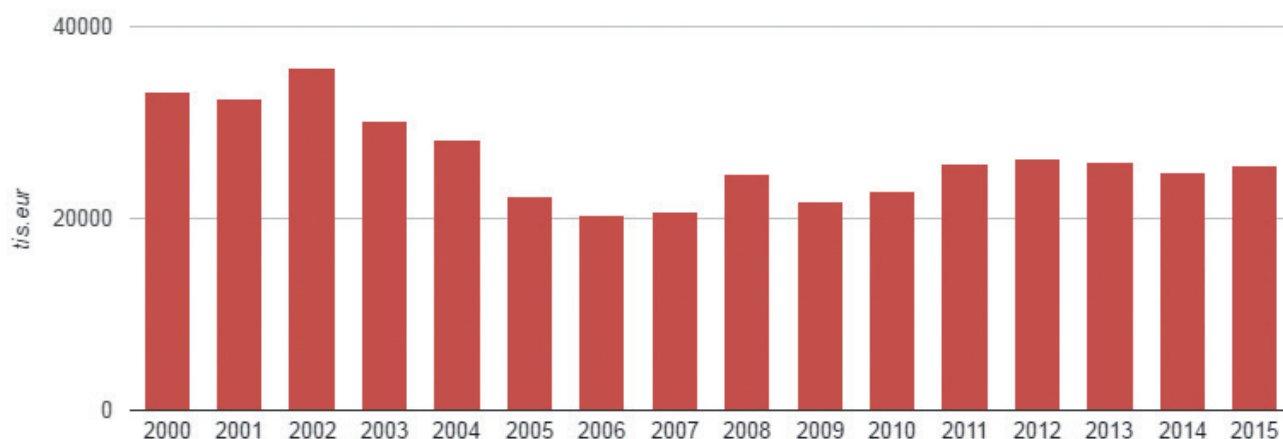
Zdroj: Environmentálny fond

Graf 171 | Vývoj poplatkov za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd

Zdroj: Environmentálny fond

Graf 172 | Vývoj platieb za odbery povrchových vôd z vodných tokov

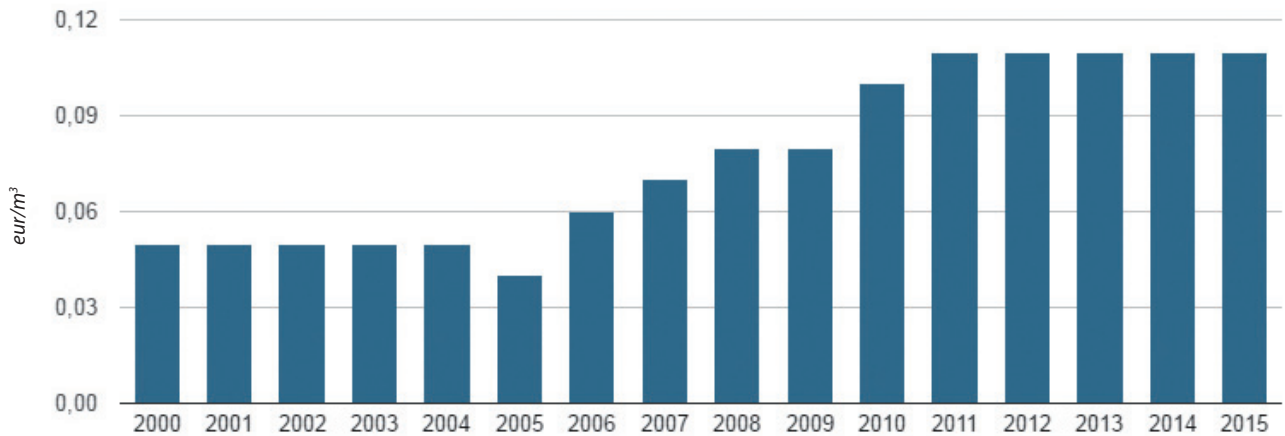
Zdroj: VÚVH

Priemerná cena povrchovej vody

Priemerná cena povrchovej vody od roku 2006 mala rastúci trend a v rokoch 2011 – 2015 dosiahla úroveň 0,11 eur/m³.

V roku 2015 v porovnaní s rokom 2000 došlo k nárastu priemernej ceny povrchovej vody o 0,06 eur/m³.

Graf 173 | Vývoj priemernej ceny povrchovej vody

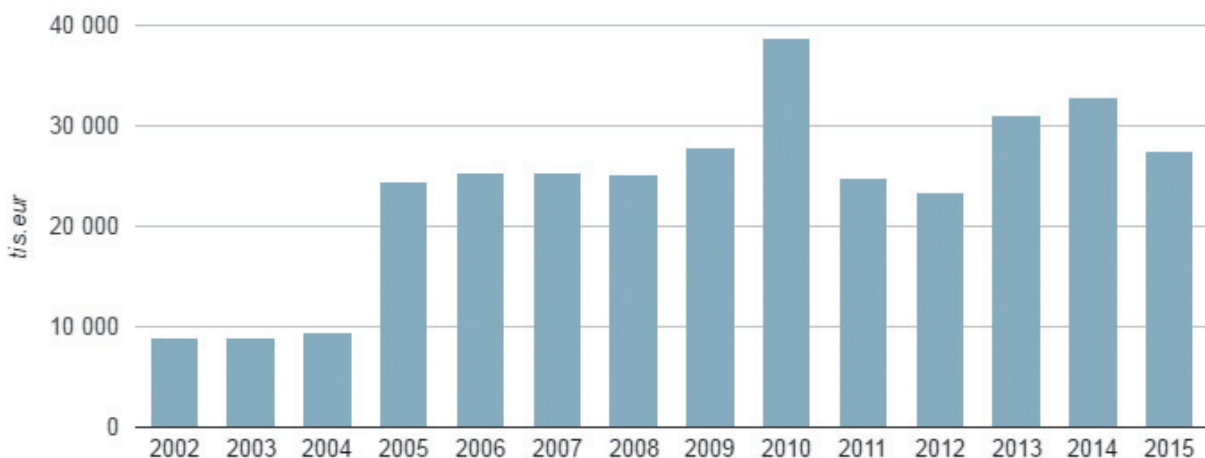
Zdroj: VÚVH

Platby za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu tokov

Tieto platby majú kolísavý trend a v roku 2015 dosiahli 27 587 tis. eur. Platby za využívanie hydroener-

getického potenciálu vodných tokov vzrástli oproti roku 2002 o 207,8% a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 16,1%. Prijemcom platieb je príslušný správca vodného toku.

Graf 174 | Vývoj platieb za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu tokov

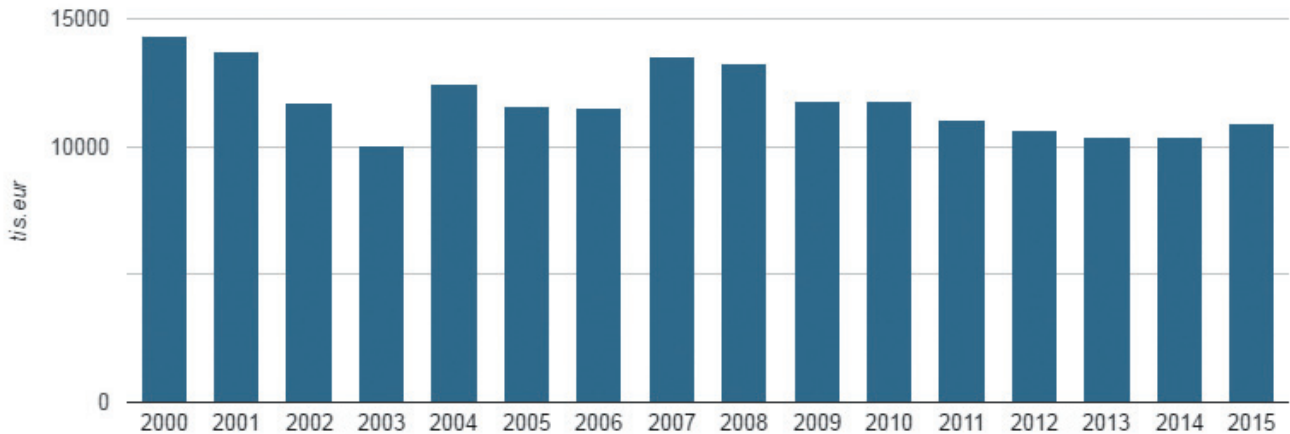
Zdroj: SVP

Poplatky za odbery podzemných vôd

Poplatky za odbery podzemných vôd majú kolísavý trend a v roku 2015 dosiahli 10 896,38 tis. eur. Poplatky

za odbery pozemných vôd v porovnaní s rokom 2000 klesli o 23,9% a oproti predchádzajúcemu roku vzrástli o 5,2%. Poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu.

Graf 175 | Vývoj poplatkov za odbery podzemných vôd

Zdroj: Environmentálny fond

Cena za dodávku pitnej vody verejným vodovodom a za odvedenie a čistenie odpadových vôd

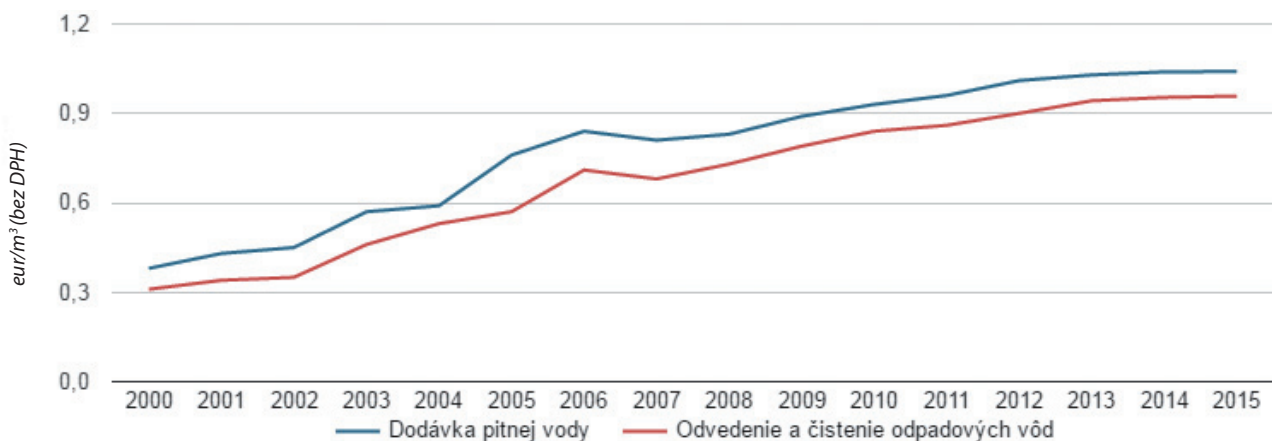
Cenová politika v oblasti vodného hospodárstva predstavuje súbor zásad a opatrení, ktoré využíva štát pri tvorbe a uplatňovaní cien so zohľadnením sociálnych a verejnoprospešných cieľov SR. Súčasťou cenovej politiky je aj regulácia cien a cenová kontrola.

a v roku 2015 dosiahla 1,0405 eur za 1 m³ (bez DPH). Priemerná cena v roku 2015 v porovnaní s rokom 2000 vzrástla o 0,6634 eur a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla o 0,0012 eur.

Priemerná cena za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom má rastúci trend

Priemerná cena za odvedenie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou má rastúci trend a v roku 2015 dosiahla 0,96 eur za 1 m³ (bez DPH). Priemerná cena v roku 2015 v porovnaní s rokom 2000 vzrástla o 209,4% a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla o 0,5%.

Graf 176 | Vývoj priemernej ceny za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom a za odvedenie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou

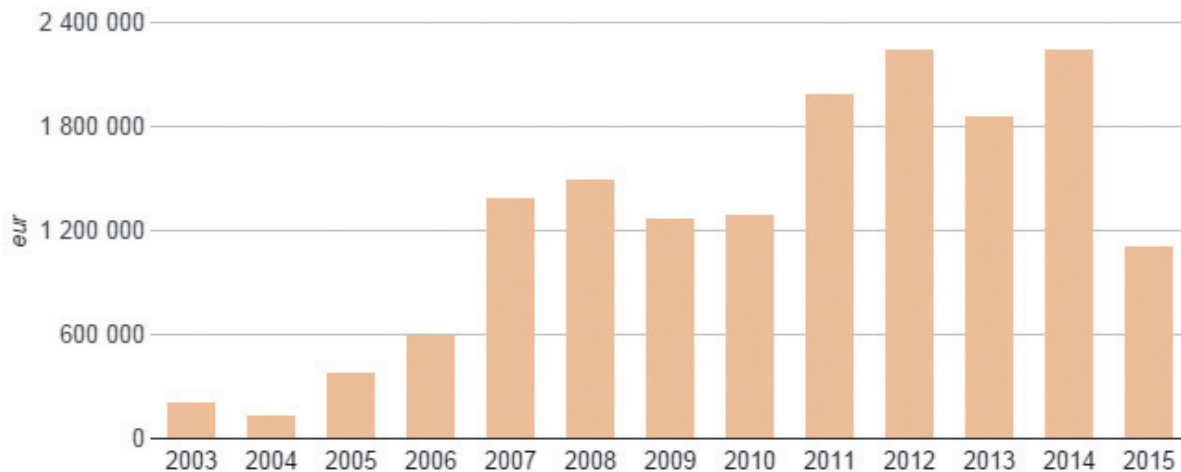
Zdroj: URSO

Úhrady za prieskumné územia

Úhrady za prieskumné územia sa realizujú na základe zákona 569/2007 Z.z. o geologických prácach. Úhrada vo výške 50% je príjmom Environmentálneho fondu a vo výške 50% rozpočtom obce, na ktorej území sa nachádza prieskumné územie.

Úhrady za prieskumné územia dosiahli v roku 2015 sumu 1 113 402 eur. Úhrady za prieskumné územia v roku 2015 v porovnaní s rokom 2003 vzrástli o 408,1% a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 50,5%.

Graf 177 | Vývoj úhrad za prieskumné územia

Zdroj: Environmentálny fond

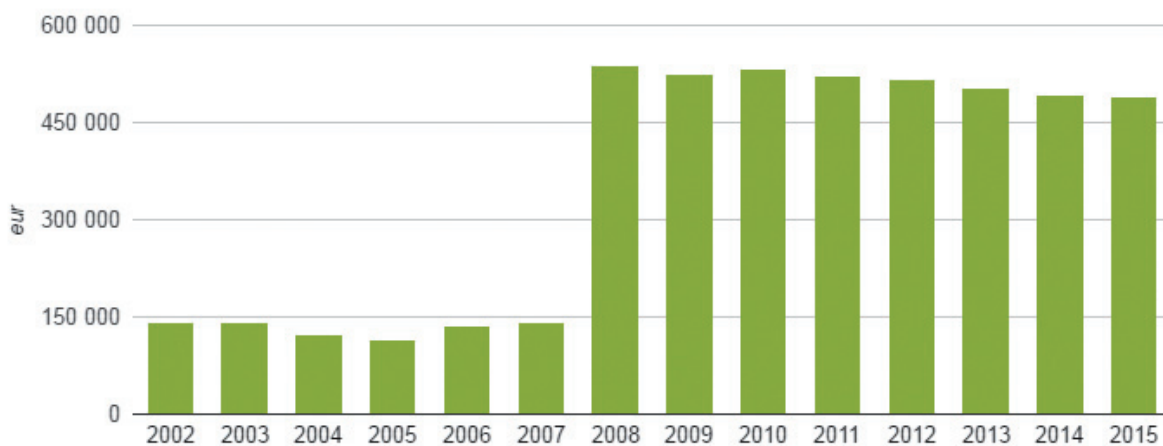
Úhrady za dobývací priestor

Úhrada za dobývací priestor podľa zákona 44/1988 Z.z. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) je vo výške 20% príjmom štátneho rozpočtu a vo výške 80% príjmom obce, na ktorej území sa nachádza dobývací priestor. Ak sa dobývací priestor nachádza

na územiach viacerých obcí, obvodný banský úrad určí pomerné podiely obcí podľa veľkosti častí dobývacieho priestoru na ich územiach.

V roku 2015 výška úhrad za dobývací priestor dosiahla sumu 489 947 eur a v porovnaní s predchádzajúcim rokom úhrady klesli o 0,8%.

Graf 178 | Vývoj úhrad za dobývací priestor

Poznámka: Nárast výšky príjmu z úhrad za dobývací priestor od roku 2008 oproti predchádzajúcim rokom bol spôsobený zmenou výšky úhrady, ktorá vzrástla z 5 000 Sk (165,97 eur) na 20 000 Sk (663,88 eur) za 1 km².

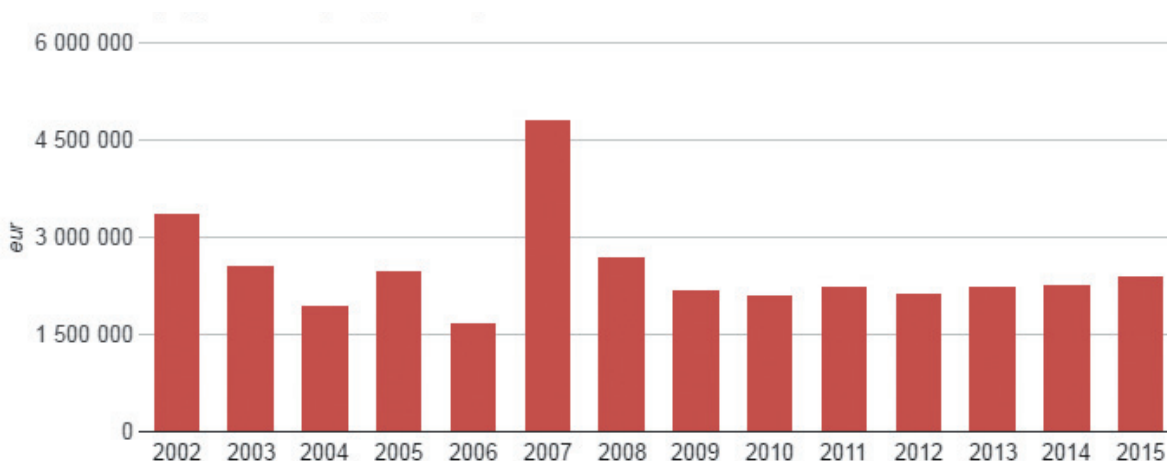
Zdroj: HBÚ

Úhrady za vydobyté nerasty

Úhrady za vydobyté nerasty majú kolísavý trend. Najvyššia výška úhrad za vydobyté nerasty bola dosiahnutá v roku 2007. V roku 2015 úhrady za

vydobyté nerasty dosiahli sumu 2 415 733 eur a v porovnaní s rokom 2002 klesli o 28,4%. V porovnaní s predchádzajúcim rokom úhrady narástli o 5,9%. Úhrady sú príjmom Environmentálneho fondu.

Graf 179 | Vývoj úhrad za vydobyté nerasty

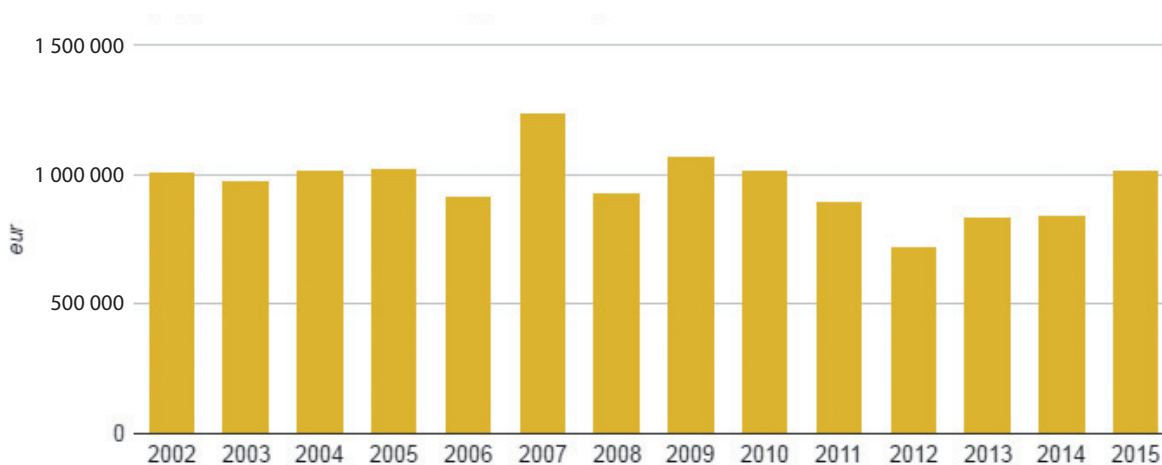
Zdroj: HBÚ

Úhrady za uskladňovanie plynov a kvapalín

Úhrady za uskladňovanie plynov a kvapalín majú kolísavý trend. Najvyššia výška úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín bola dosiahnutá v roku

2007. V roku 2015 výška úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín dosiahla sumu 1 017 775 eur a v porovnaní s rokom 2002 úhrady vzrástli o 0,5% (v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 20,9%).

Graf 180 | Vývoj úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín

Zdroj: HBÚ

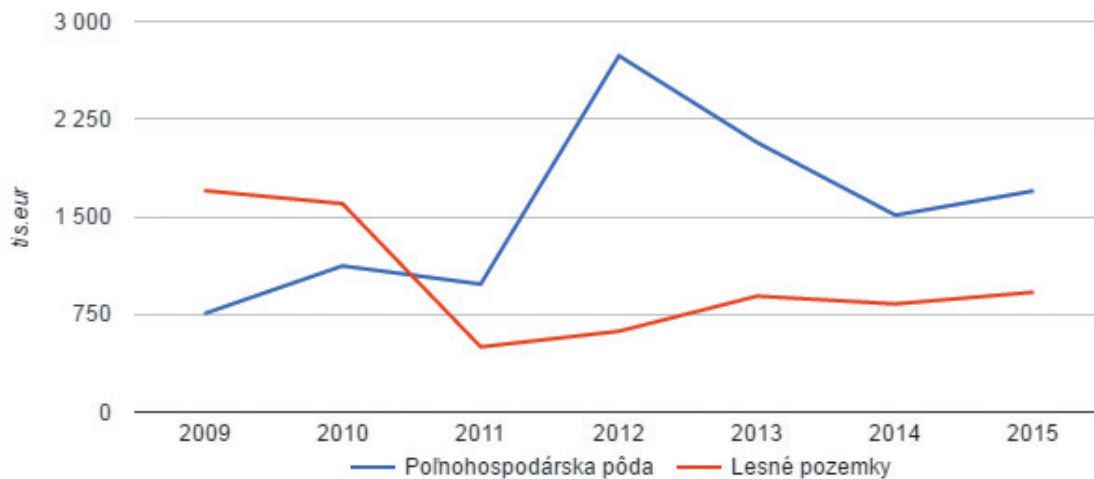
Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov

Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy dosiahli v roku 2015 sumu 1 698 tis. eur a v porovnaní s rokom 2009 sa zvýšili o 125%. V porovnaní s pred-

chádzajúcim rokom došlo k zvýšeniu odvodov o 12,3%.

Odvody za vyňatie lesných pozemkov dosiahli v roku 2015 sumu 920 tis. eur a v porovnaní s rokom 2009 klesli o 45,9 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k nárastu odvodov o 10,8%.

Graf 181 I Vývoj odvodov za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov

Zdroj: MPRV SR

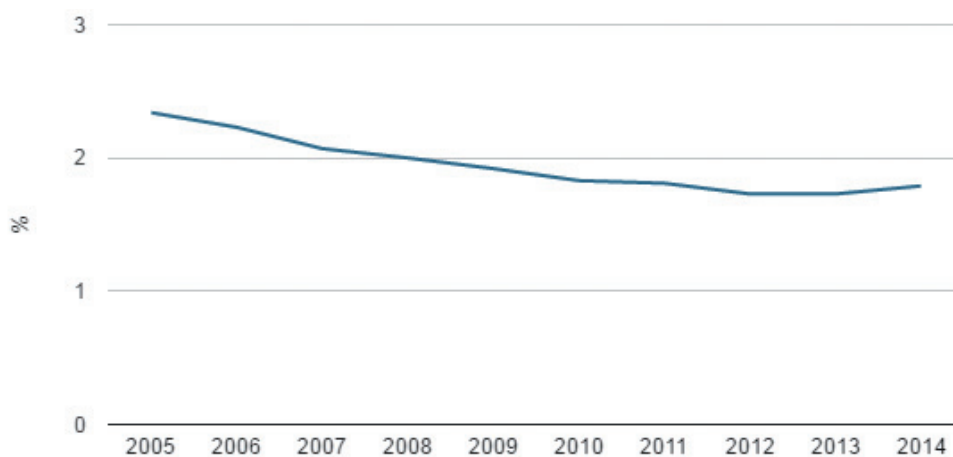
RECYKLAČNÝ FOND

Recyklačný fond je neštátny účelový fond zriadený zákonom č. 223/2001 Z. z. o odpadoch. Fond z vyzbieraných finančných prostriedkov od dovozcov a vývozcov komodít, ktorí sú povinní platiť príspevky, podporuje formou dotácií a úverov projekty orientované na zhodnotenie a separovaný zber odpadov. Bližšie informácie k finančným prostriedkom Recyklačného fondu sú uvedené v kapitole Odpady.

DANE S ENVIRONMENTÁLNYM ASPEKTOM

Podiel daní s environmentálnym aspektom na HDP v SR v rokoch 2005 – 2013 mal klesajúci trend. V roku 2014 v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k nárastu a podiel daní s environmentálnym aspektom na HDP dosiahol 1,79%.

Graf 182 I Vývoj podielu daní s environmentálnym aspektom na HDP

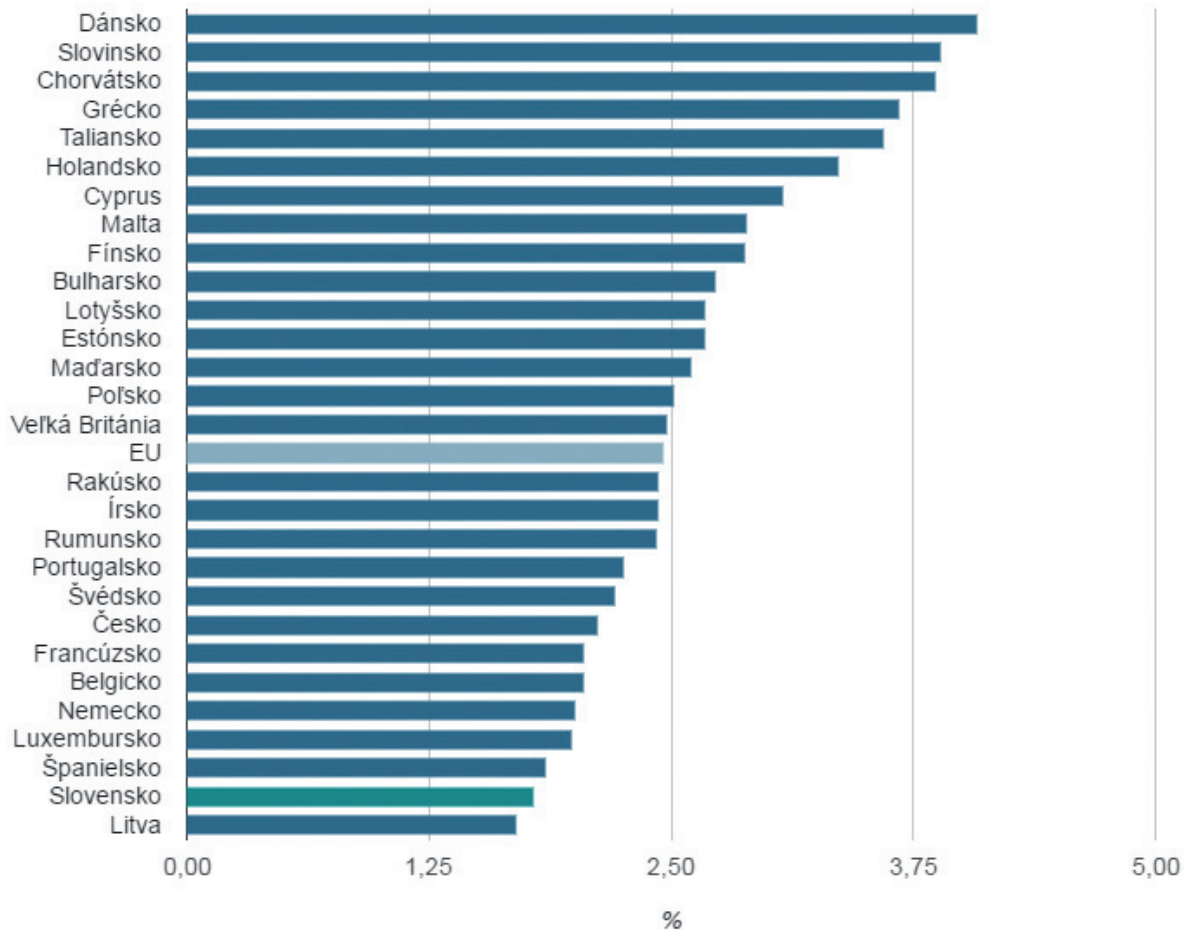

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

SR patrí medzi krajiny EÚ s najmenším podielom daní s environmentálnym aspektom na HDP. V porovna-

ní so susednými krajinami podiel daní predstavoval najnižšiu úroveň.

Graf 183 | Medzinárodné porovnanie podielu daní s environmentálnym aspektom na HDP

Poznámka: Údaje k roku 2014.

Zdroj: Eurostat

FINANCOVANIE STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE V RÁMCI MEDZINÁRODNÝCH PROGRAMOV A PROJEKTOV

Operačný program Životné prostredie

Programovým dokumentom SR pre čerpanie pomoci z fondov EÚ pre sektor životného prostredia na roky 2007 – 2013 je **Operačný program Životné prostredie (OP ŽP)**, ktorého riadiacim orgánom (RO) je MŽP SR. Globálnym cieľom OP ŽP je zlepšenie stavu životného prostredia a racionálneho využívania zdrojov prostredníctvom dobudovania a skvalitnenia

environmentálnej infraštruktúry SR v zmysle predpisov EÚ a SR a posilnenie efektívnosti environmentálnej zložky udržateľného rozvoja.

K 31. 12. 2015 bolo z 3 023 prijatých žiadostí o nenávratný finančný príspevok (NFP) v celkovej požadovanej sume viac ako 6 301 mil. eur **schválených 868 žiadostí** o NFP v sume schváleného NFP viac ako **2 542 mil. eur**. Ku koncu roka 2015 bolo celkovo zazmluvnených 813 projektov s NFP vo výške viac ako 2 312 mil. eur, z ktorých bolo riadne ukončených 548 projektov. Čerpanie bolo na úrovni viac ako 967 mil. eur. V rámci OP ŽP bolo 61 projektov mimoriadne ukončených, a to z dôvodov odstúpenia od zmluvy a identifikovaných nezrovnalostí.

Tabuľka 065 | Fyzická implementácia OP ŽP (31. 12. 2015)

Prioritná os	Počet prijatých žiadostí o NFP	Počet schválených žiadostí o NFP	Počet zazmluvnených projektov	Počet riadne ukončených projektov	Počet mimoriadne ukončených projektov
1. Integrovaná ochrana a racionálne využívanie vôd	486	203	191	119	13
2. Ochrana pred povodňami	521	138	131	70	7
3. Ochrana ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy	377	145	130	95	16
4. Odpadové hospodárstvo	1 543	306	289	220	21
5. Ochrana a regenerácia prírodného prostredia a krajiny	66	46	42	24	4
6. Technická pomoc	29	29	29	20	0
7. Budovanie povodňového varovného a predpovedného systému	1	1	1	0	0
Spolu	3 023	868	813	548	61

Zdroj: RO

Tabuľka 066 | Fyzická implementácia OP ŽP (31. 12. 2015) (eur)

Prioritná os	Výška žiadaného NFP	Výška schváleného NFP	Výška zazmluvneného NFP	Čerpanie NFP
1. Integrovaná ochrana a racionálne využívanie vôd	3 012 394 875,72	1 397 729 772,56	1 161 013 191,97	437 628 707,36
2. Ochrana pred povodňami	704 582 813,41	261 936 461,29	337 364 466,54	64 819 325,82
3. Ochrana ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy	559 303 990,78	235 474 150,32	218 449 944,38	153 399 227,39
4. Odpadové hospodárstvo	1 833 470 320,54	480 323 726,57	435 216 902,96	269 959 335,99
5. Ochrana a regenerácia prírodného prostredia a krajiny	86 987 581,71	65 998 085,99	60 375 888,49	12 663 132,44
6. Technická pomoc	77 886 977,63	77 881 163,63	76 531 164,03	29 035 273,81
7. Budovanie povodňového varovného a predpovedného systému	26 502 935,99	23 529 306,07	23 529 306,07	0,00
Spolu	6 301 129 495,78	2 542 872 666,43	2 312 480 864,44	967 505 002,81

Zdroj: RO

Veľké projekty (nad 50 miliónov eur)

V rámci OP ŽP bolo schválených a implementovaných 9 veľkých projektov, z toho 8 v rámci prioritnej osi 1 a 1 veľký projekt v rámci prioritnej osi 2. Osem veľkých projektov bolo implementovaných a ukončených v programovom období 2007 – 2013 a jeden veľký projekt (ČOV sever) bol rozdelený do fáz, t. j. celkové

ciele projektu budú naplnené v programovom období 2014 – 2020.

V priebehu roka 2015 boli predložené dve žiadosti o zmenu rozhodnutia EK. Jedna žiadosť sa týkala rozdelenia projektu ČOV sever do dvoch fáz. Druhá žiadosť sa týkala modifikácie vo forme rozšírenia pre projekt Aktívne protipovodňové opatrenia. Obidve zmeny boli EK schválené.

Tabuľka 067 | Zoznam veľkých projektov (31. 12. 2015)

Prioritná os	Názov projektu	Žiadateľ	Schválenie EK
1	SKK Ružomberok a ČOV Liptovská Teplá, Liptovské Sliache	VSR, a. s.	16. 2. 2012
1	Zásobovanie vodou, odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd v okrese Ilava	PoVS, a. s.	16. 7. 2012
1	Intenzifikácia ČOV, odkanalizovanie a zásobovanie pitnou vodou v Trenčianskom regióne	TVaK, a. s.	3. 7. 2012
1	Zásobovanie vodou a kanalizácia Oravského regiónu, 2. etapa	OVS, a. s.	14. 11. 2012
1	ČOV sever – rekonštrukcia a intenzifikácia ČOV Bánovce nad Bebravou, Partizánske, Topoľčany	ZsVS, a. s.	3. 8. 2012
1	Podunajsko – odkanalizovanie podunajskej časti bratislavského regiónu	BVS, a. s.	31. 1. 2013
1	Zásobovanie vodou, odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd okresu Bytča	SeVaK, a. s.	5. 2. 2014
1	Zásobovanie pitnou vodou a odkanalizovanie obcí v mikroregióne Bodva	VVS, a. s.	5. 5. 2014
2	Aktívne protipovodňové opatrenia	MV SR	23. 3. 2015

Zdroj: RO

Rok 2015 bol konečným pre oprávnenosť vzniku výdavkov v rámci OP ŽP, to znamená, že práce uskutočnené a fakturované do konca roka 2015 boli ešte oprávnené na financovanie. Finálne vyhodnotenie implementácie OP ŽP bude uskutočnené v priebehu roka 2016 formou záverečnej správy o vykonávaní operačného programu, ktorú je RO povinný predložiť EK do konca marca 2017.

Informácie o implementácii OP ŽP sú zverejňované vo Výročných správach o vykonávaní Operačného programu Životné prostredie na webovom sídle OP ŽP www.opzp.sk. Na uvedenom webovom sídle sú ďalej zverejnené zoznamy prijímateľov aj projektov.

Operačný program Kvalita životného prostredia

Operačný program Kvalita životného prostredia (OP KŽP) predstavuje programový dokument SR pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu v programovom období 2014 – 2020 v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Riadiacim orgánom pre OP KŽP je MŽP SR. Na implementácii OP KŽP sa spolu s MŽP SR budú podieľať aj 3 sprostredkovateľské orgány, ktorými sú SAŽP, MV SR a SIEA. Alokácia OP KŽP z európskych štrukturálnych a investičných fondov je takmer 3,138 miliardy eur a spolu s národným spolufinancovaním vo výške viac ako 1,172 miliardy eur predstavujú zdroje OP KŽP celkovo viac ako 4,310 miliardy eur.

V roku 2015 bolo vyhlásených 9 výziev v celkovej alokácii takmer 894 mil. eur, čo predstavuje približne 28,5 % finančných prostriedkov z alokácie OP KŽP. Výzvy boli zamerané na budovanie kanalizácií, čistiarní odpadových vôd a z časti aj verejných vodovodov (400 mil. eur), zvládanie mimoriadnych udalostí v súvislosti so zmenou klímy (60,531 mil. eur), prieskum, monitorovanie a sanácie envirozáťaží (23 mil. eur + 5,33 mil. eur + 149 mil. eur), energetickú efektívnosť verejných budov (150 mil. eur), zvýšenie kvality ovzdušia (46 mil. eur), monitorovanie a hodnotenie vôd (52,775 mil. eur) a na informačné nástroje v oblasti vôd (7,225 mil. eur).

Počet predložených žiadostí o nenávratný finančný príspevok predstavoval 84 projektov v celkovom objeme viac než 841 mil. eur. Najväčší záujem bol o výzvu zameranú na výstavbu kanalizácií, výstavbu a rekonštrukciu ČOV a čiastočne výstavbu vodovodov. Počet predložených žiadostí o nenávratný finančný príspevok predstavoval viac než 647 mil. eur, čo presiahlo alokáciu výzvy.

V septembri 2015 bolo tiež vyhlásené vyzvanie na predloženie národného projektu **Zelená domácnostiam**, ktorý bol schválený a zakontrahovaný zo strany riadiaceho orgánu. Ide o významný a prelomový projekt, keďže prvýkrát mohli eurofondy získať priamo domácnosti, ktorým je poskytnutá podpora na zariadenia na využitie obnoviteľných zdrojov energie, akými sú napr. fotovoltické panely, veterné turbíny, slnečné kolektory, kotly na biomasu, tepelné čerpadlá. Na tento projekt bolo vyčlenených 37,3 mil. eur za EÚ zdroje (45 mil. eur vrátane spolufinancovania zo štátneho rozpočtu).

V rámci **implementácie OP KŽP** bolo k 31. 12. 2015 prijatých celkovo 84 žiadostí o NFP.

V prioritnej osi **1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry** bolo prijatých 72 žiadosti, v prioritnej osi **3 Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy** 10 žiadostí a v prioritnej osi **4 Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch**

2 žiadosti. Celkovo bola schválená 1 žiadosť o NFP spadajúca pod prioritnú os **4 Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch** a v rámci uvedenej osi bol tiež zazmluvnený 1 projekt. K uvedenému termínu nebol riadne ukončený žiadny projekt.

V oblasti **finančnej implementácie OP KŽP** celková výška žiadaného NFP k 31. 12. 2015 dosiahla 841 696 619,36 eur. Výška schváleného NFP dosiahla 45 mil. eur a výška zazmluvnených NFP 45 mil. eur.

Tabuľka 068 | Prehľad investičnej stratégie OP KŽP

Prioritná os	Fond	Podpora EÚ	Investičná priorita	Špecifické ciele zodpovedajúce investičnej prioritě
1. Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry	Kohézny fond	1 441 766 tis. eur (45,96 %)	1.1 (a) investovanie do sektora odpadového hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálnych acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec uvedených požiadaviek	1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov
			1.2 (b) investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálnych acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec uvedených požiadaviek	1.2.1 Zlepšenie odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ 1.2.2 Zvýšenie spoľahlivosti úpravy vody odoberanej z veľkokapacitných zdrojov povrchových vôd v záujme zvýšenia bezpečnosti dodávky pitnej vody verejnými vodovodmi 1.2.3 Vytvorenie východísk pre stanovenie opatrení smerujúcich k dosiahnutiu dobrého stavu podzemných a povrchových vôd
			1.3 (d) ochrana a obnova biodiverzity a pôdy a podpora ekosystémových služieb, a to aj prostredníctvom sústavy Natura 2000 a zelenej infraštruktúry	1.3.1 Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity najmä v rámci sústavy Natura 2000
			1.4 (e) prijatie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie opustených priemyselných areálov (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženie miery znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku	1.4.1 Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality 1.4.2 Zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)
2. Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami	Kohézny fond	419 346 261 eur (13,36 %)	2.1 (a) podpora investícií na prispôbovanie sa zmene klímy vrátane ekosystémových prístupov	2.1.1 Zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy 2.1.2 Zlepšenie účinnosti sanácie, revitalizácie a zabezpečenia úložísk ťažobného odpadu

3. Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy	Európsky fond regionálneho rozvoja	260 901 369 eur (8,31 %)	3.1 (b) Podpora investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečiť predchádzanie vzniku katastrof a vyvíjanie systémov zvládania katastrof	3.1.1 Zvýšenie úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy 3.1.2 Zvýšenie účinnosti preventívnych a adaptačných opatrení na elimináciu environmentálnych rizík (okrem protipovodňových opatrení) 3.1.3 Zvýšenie efektívnosti manažmentu mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy
4. Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch	Európsky fond regionálneho rozvoja s nízkouhlíkovou stratégiou pre všetky typy území	938 886 480 eur (29,92 %)	4.1 (a) Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov 4.2 (b) Podpora energetickej efektívnosti a využívania energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch 4.3 (c) Podpora energetickej efektívnosti, inteligentného riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach vrátane verejných budov a v sektore bývania 4.4 (e) Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, najmä pre mestské oblasti, vrátane podpory udržateľnej multimodálnej mestskej mobility a adaptačných opatrení, ktorých cieľom je zmiernenie zmeny klímy 4.5 (g) Podpora využívania vysoko účinnej kombinovanej výroby tepla a elektrickej energie na základe dopytu po využiteľnom teple	4.1.1 Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR 4.1.2 Zvýšenie výkonu malých zariadení na využívanie OZE v Bratislavskom samosprávnom kraji 4.2.1 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch 4.3.1 Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov 4.4.1 Zvyšovanie počtu miestnych plánov a opatrení súvisiacich s nízkouhlíkovou stratégiou pre všetky typy území 4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom, založených na dopyte po využiteľnom teple
5. Technická pomoc	Európsky fond regionálneho rozvoja	77 000 000 eur (2,45 %)	Nevzťahuje sa	5.1.1 Zabezpečenie efektívnej implementácie programu 5.1.2 Zabezpečenie širokej informovanosti o programe a podpora budovania administratívnych kapacít prijímateľov

Zdroj: MŽP SR

Program LIFE

Program LIFE, samostatný finančný nástroj EK pre životné prostredie a ochranu klímy, je zameraný na ochranu prírody, zastavenie a zvrátenie straty biodiverzity vrátane podpory sústavy NATURA 2000, prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo, adaptáciu na zmenu klímy a vykonávanie environmentálnych politik. Program LIFE je pokračovaním predchádzajúceho programu LIFE+ v novom programovom období 2014 - 2020.

V roku 2015 v SR pokračovala implementácia projektov LIFE+ (2007 – 2013) v rámci segmentov Príroda a biodiverzita (celkom 10 projektov s poskytnutým príspevkom EK v sume 15 842 449 eur), Environmentálna politika a riadenie (3 projekty s poskytnutým príspevkom EK v sume 1 697 441 eur) a Informovanie a oznamovanie (1 projekt s príspevkom EK v sume 636 086 eur. Zároveň prebiehala implementácia 2 projektov zahraničných koordinujúcich prijemcov s účasťou pridružených prijemcov zo SR, ktorým bol pridelený príspevok EK komisie vo výške 1 427 910 eur.

Prijemcami finančnej podpory boli rezortné organizácie MŽP SR, vysoké školy, mimovládne organizácie a subjekty súkromného sektora.

Program LIFE v novom programovom období sa člení na dva podprogramy:

- A. podprogram **Životné prostredie** - zahŕňa 3 prioritné oblasti: Životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov, Príroda a biodiverzita, Správa a informovanie v oblasti životného prostredia,
- B. podprogram **Ochrana klímy** - zahŕňa 3 prioritné oblasti: Zmierňovanie zmeny klímy, Adaptácia na zmenu klímy a Správa a informovanie v oblasti klímy.

Celkový rozpočet EK pre program LIFE v programovom období 2014 - 2020 predstavuje sumu 3 456 655 000 eur, z toho je 2 592 491 250 eur vyčlenených na podprogram Životné prostredie a 864 163 750 eur na podprogram Ochrana klímy. Národné alokácie boli určené pre podprogram Životné prostredie v rámci prvého viacročného pracovného programu na roky 2014 - 2017, pričom alokácia pre SR predstavuje 2,15 % z tohto rozpočtu, t. j. 17 213 744 eur.

V druhej polovici roka 2015 boli vyhlásené výsledky výzvy EK na predkladanie žiadostí o grant z roku 2014. Zo žiadostí zo SR získal podporu projekt Obnova a manažment dunajských lužných biotopov, ktorého koordinujúcim príjemcom je Bratislavské regionálne ochrannárske združenie. Na projekte participujú aj príjemcovia Národné lesnícke centrum, Výskumný ústav vodného hospodárstva, Vodohospodárska výstavba a jeden zahraničný partner. Príspevok EK pre príjemcov zo SR predstavuje sumu 3 213 267 eur. V júni 2015 EK vyhlásila výzvu na predkladanie žiadostí o grant, do ktorej sa zapojili 3 subjekty zo SR.

Program nadnárodnej spolupráce Stredná Európa

Program nadnárodnej spolupráce Stredná Európa 2007 – 2013 (OP SE) bol programom cieľa 3 Európska územná spolupráca a zahŕňal 8 krajín EÚ: Rakúsko, Česko, časť Nemecka, Maďarsko, časť Talianska, Poľsko, Slovensko, Slovinsko. Na projektoch mohli participovať aj partneri zo západnej časti Ukrajiny. Celková finančná alokácia pre SR z tohto programu na obdobie 2007 – 2013 predstavovala 9,8 mil. eur.

Možnosť predkladať žiadosti o NFP bola ukončená ešte v októbri 2011 ukončením 4. výzvy, pričom bolo schválených celkovo 124 projektov v rámci všet-

kých výziev programu v celkovej alokácii 231 mil. eur z ERDF. V rámci schválených projektov sa subjekty zo SR podieľali na riešení 64 projektov. Celkový rozpočet pri schválených projektoch s participáciou 97 slovenských partnerov bol vo výške 15,7 mil. eur. Rok 2015 bol orientovaný na úspešné ukončovanie implementácie programu, ku ktorej došlo dňa 31.12.2015.

Úlohu kontaktného miesta pre nástupnícky **INTERREG CENTRAL EUROPE Program** v programovom období 2014 – 2020 plní Úrad vlády SR. EK v roku 2012 navrhla, aby nadnárodný program **CENTRAL EUROPE** naďalej financoval projekty európskej územnej spolupráce v 8 členských štátoch EÚ: Rakúsko, Česko, Maďarsko, Poľsko, Slovensko, Slovinsko, južná a východná časť Nemecka a severná časť Talianska. Novým členom programu sa stalo Chorvátsko, naopak Ukrajina v novom programovom období členom nie je. **CENTRAL EUROPE** je jedným zo 14 nadnárodných programov podporovaných v rámci cieľa „Európska územná spolupráca“. Európska komisia schválila program spolupráce **CENTRAL EUROPE** dňa 16. decembra 2014.

Program je spolufinancovaný Európskym fondom pre regionálny rozvoj (ERDF) a podporuje nasledovné prioritné oblasti:

- **Priorita 1: Spolupráca v inováciách s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť strednej Európy,**
- **Priorita 2: Spolupráca v oblasti nízkouhlíkových stratégií v strednej Európe,**
- **Priorita 3: Spolupráca v oblasti prírodných a kultúrnych zdrojov pre udržateľný rast v strednej Európe,**
- **Priorita 4: Spolupráca v oblasti dopravy pre lepšie prepojenie strednej Európy.**

Riadiaci orgán (mesto Viedeň) vyhlásil dňa 12. 2. 2015 prvú výzvu na predkladanie projektov v rámci programu **INTERREG CENTRAL EUROPE 2014 - 2020**.

Program nadnárodnej spolupráce Juhovýchodná Európa

Program nadnárodnej spolupráce Juhovýchodná Európa 2007 – 2013 je programom cieľa 3 Európska územná spolupráca, ktorý zahŕňa celkovo 16 krajín. V rámci SR je pre tento program oprávnené celé územie republiky. Finančná alokácia pre SR v rámci tohto programu na obdobie 2007 – 2013 predstavuje cca 9,9 miliónov eur. Miera spolufinancovania z ERDF pre projektových partnerov zo SR je 85 % celkových oprávnených výdavkov na nimi uskutočňované aktivity v rámci projektu.

V rámci OP JvE sú definované nasledujúce Prioritné osi, ktoré sú ďalej podrobnejšie rozpracované na úrovni oblastí intervencie:

- **Priorita 1: Uľahčovanie inovácií a podnikania,**
- **Priorita 2: Ochrana a zlepšovanie životného prostredia,**
- **Priorita 3: Zlepšovanie dostupnosti,**
- **Priorita 4: Rozvoj nadnárodných synergií pre oblasti udržateľného rastu,**
- **Priorita 5: Technická pomoc na podporu implementácie a budovania kapacít.**

V roku 2015 nebola vyhlásená žiadna nová výzva na predkladanie žiadostí o NFP. Posledné žiadosti o NFP, predložené v rámci záverečnej 4. výzvy, boli schválené ešte v roku 2012. Celková suma prostriedkov určených pre 4. výzvu predstavovala sumu 48 543 094,01 eur za ERDF. V rámci výzvy boli schválené 3 projekty so slovenským vedúcim partnerom, pričom v dvoch prípadoch išlo o subjekt zo súkromného sektora a v jednom prípade o ústredný orgán štátnej správy.

Celkovo bolo počas implementácie programu nadnárodnej spolupráce Juhovýchodná Európa podporených 46 projektov, z toho v rámci Priority 2 to bolo 34 projektov, v ktorých mali účasť slovenskí projektoví partneri.

Relevantné informácie sú zverejnené na stránke programu www.southeast-europe.net.

Počas roka 2015 prebiehalo ukončovanie implementácie operačného programu Juhovýchodná Európa, ku ktorej došlo dňa 31. 12. 2015. Úlohu kontaktného miesta pre nástupnícky program Interreg Dunajský nadnárodný program v programovom období 2014 – 2020 plní Úrad vlády SR.

Finančný mechanizmus EHP/Nórsky finančný mechanizmus

V rámci programového obdobia rokov 2009 až 2014 bolo pre SR vyčlenených takmer 80 miliónov eur v rámci 9 programov:

- SK01 – Fond technickej asistencie a fond pre bilaterálne vzťahy na národnej úrovni,
- SK02 – Prispôsobenie sa zmene klímy,
- SK03 – Fond pre mimovládne organizácie,
- SK04 – Miestne a regionálne iniciatívy na zníženie národných nerovností a podporu sociálnej inklúzie,
- SK05 – Ochrana a revitalizácia kultúrneho a prírodného dedičstva a podpora diverzity v kultúre a umení v rámci európskeho kultúrneho dedičstva,

- SK06 – Štipendijný program,
- SK07 – Zelené inovácie v priemysle,
- SK08 – Cezhraničná spolupráca,
- SK09 – Domáce a rodovo podmienené násilie.

V roku 2015 prebiehala implementácia v rámci všetkých programov a boli zazmluvnené posledné projekty. Program **Zelené inovácie** s alokáciou z Finančného mechanizmu EHP viac ako 16 mil. eur pokračoval implementáciou 4 projektov a v sledovanom období boli zazmluvnené 2 nové projekty. Spolu sa v rámci programu implementovalo 6 projektov. Z nich sa v stavebnej fáze nachádzajú 3 projekty, zvyšné 3 projekty sa v sledovanom období venovali projektovej dokumentácii a verejnému obstarávaniu. V prípade 4 projektov došlo k predĺženiu doby realizácie o jeden rok do konca apríla 2017. Správca programu v rámci tohto programu eviduje 3,5 milióna eur nepridelených prostriedkov, ktoré je vzhľadom na finančnú situáciu v bankovníctve, ako aj zmenu legislatívy v oblasti podpory obnoviteľných zdrojov energie ťažké prerozdeliť. Prerozdelenie, resp. realokácia týchto prostriedkov je predmetom rokovaní s Úradom pre finančný mechanizmus v Bruseli.

Problematike záplav a protipovodňovým opatreniam sa venuje program **Prispôsobenie sa zmene klímy** s alokáciou z Finančného mechanizmu EHP viac ako 14 mil. eur. Správcom tohto programu je Úrad vlády SR a program sa implementuje v spolupráci s dvomi nóorskymi inštitúciami – Riaditeľstvom pre vodné zdroje a energetiku a Riaditeľstvom pre ochranu obyvateľstva a krízové plánovanie. V roku 2015 prebiehala implementácia všetkých 65 projektov, pričom 4 projekty boli vzhľadom na stav implementácie predĺžené do konca apríla 2017. Na základe stavu implementácie projektov je možné predpokladať, že v rámci programu budú naplnené jednotlivé výstupy ako „Vyvinuté stratégie a opatrenia na prispôsobenie sa meniacej sa klíme“, kde prijímatelia začali s prípravou stratégií a v rámci jedného projektu už boli prijaté opatrenia na prispôsobenie sa zmene klímy. Ďalší programový výstup „Zvýšená kapacita – posúdenie zraniteľnosti pri zmene klímy“ sa naplňa prostredníctvom realizácie konkrétnych vodozádržných a revitalizačných opatrení a opatrení na predchádzanie povodniám v rámci jednotlivých projektov v krajine na území samospráv a v areáloch škôl.

Podpora **biodiverzity** je súčasťou programu Ochrana a revitalizácia kultúrneho a prírodného dedičstva a podpora diverzity v kultúre a umení v rámci európskeho kultúrneho dedičstva, na ktorú bolo vyčlenených 11,9 mil. eur. Programová dohoda bola podpísaná koncom roka 2013, pričom 2 výzvy boli vyhlásené začiatkom roka 2014. V roku 2015 bolo pod-

písaných 9 nových projektových zmlúv. Po odstúpení jedného prijímateľa sa v priebehu roka pokračovalo v implementácii 8 projektov. Zároveň pokračovala implementácia preddefinovaného projektu Pro Monumenta a koncom roka 2015 došlo k zrušeniu druhého preddefinovaného projektu kaštieľa v Rusovciach. Alokácia vyčlenená na tento preddefinovaný projekt bola rozdelená medzi existujúce projekty. V priebehu roka 2015 bola spustená výzva v rámci malej grantovej schémy, zameraná na prezentáciu súčasného umenia a kultúry a jej rozmanitosti. Do konca roka prebiehalo hodnotenie a začiatkom roka 2016 sa očakáva proces výberového hodnotenia a uzatváranie zmlúv. Celkovo sa do vyhlásenej výzvy zapojilo 27 žiadateľov. Výstupy v rámci tohto programu sú priebežne napĺňané.

Švajčiarsky finančný mechanizmus (ŠFM)

Na základe Rámcovej dohody medzi vládou SR a Švajčiarskou federálnou radou sa od 20. 12. 2007 na území SR implementuje 23 projektov a schém v rámci Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce. Alokovaný objem finančných prostriedkov v rámci tohto mechanizmu je 61,673 mil. eur, na ktorom sa podieľa Švajčiarska konfederácia sumou 66,866 mil. CHF pre päťročné obdobie záväzku a desaťročné vyplácanie (do júna 2017). V rámci tematického zamerania Životné prostredie a infraštruktúra ŠFM podporuje 8 projektov v 2 oblastiach zamerania:

2.1 Obnova a modernizácia základnej infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia

V roku 2015 bolo v tejto oblasti zamerania v realizácii 6 projektov zameraných na ochranu podzemných a povrchových vôd vybudovaním a rozšírením kanalizačného systému a ČOV v obciach Gemerská Poloma, Dlhé nad Cirochou, Tušice, Tušická Nová Ves, Horovce, Veľké Ripňany, Dvorníky a Častá s celkovo viac ako 12 000 obyvateľmi. Celková výška NFP určená na podporu týchto projektov predstavuje 27,80 mil. eur a do 31. 12. 2015 bolo vyplatených 55,75 % odsúhlaseného NFP. Realizácia projektov by mala byť ukončená do konca roka 2016.

2.2 Ochrana prírody

V oblasti zamerania 2.2 sú podporované 2 projekty - Rozvoj ochrany prírody a chránených území v slovenských Karpatoch a Monitoring a výskum lesných ekosystémov. Celková výška NFP určená na podporu týchto projektov predstavuje 4,18 mil. eur a do 31. 12. 2015 čerpanie NFP predstavuje 73,25 % odsúhlaseného NFP.